

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti
Katedra za bibliotekarstvo

Zagreb, 11. lipnja 2017.

**ANALIZA BELETRISTIČKIH PRIJEVODA NA HRVATSKI JEZIK
IZ HRVATSKE NACIONALNE BIBLIOGRAFIJE**

DIPLOMSKI RAD

15 ECTS bodova

Mentor:
Prof. dr. sc. Ana Barbarić

Student:
Kristina Nikić

Sadržaj

Uvod	4
1. Nacionalna bibliografija	5
1.1. Definiranje pojma bibliografije i njegova povijest	5
1.2. Počeci bibliografija u svijetu	6
2. Bibliografske aktivnosti u Hrvatskoj	7
2.1. Povijest hrvatske bibliografije	7
2.2. Hrvatska nacionalna bibliografija	8
2.2.1. Nizovi hrvatske tekuće bibliografije	8
2.2.1.1. Niz A – knjige Nacionalne tekuće bibliografije	9
2.3. Uloga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu	10
3. Zakoni i pravilnici na kojima počiva izrada Hrvatske nacionalne bibliografije	11
3.1. <i>Zakon o knjižnicama</i> i obvezni primjerak	11
3.2. Međunarodni savez knjižničarskih društava i ustanova (IFLA)	12
3.3. Univerzalna decimalna klasifikacija (UDK)	13
3.4. MARC 21 format za strojno čitljivo klasificiranje	15
3.5. ISBD	15
4. O lijepoj književnosti i prevođenju	16
4.1. Književnost	16
4.1.1. Klasifikacija književnosti	17
4.2. Prevođenje	18
5. Analiza beletrističkih prijevoda iz Hrvatske nacionalne bibliografije	19
5.1. Metodologija istraživanja i njegovi kriteriji	19
5.2. Ciljevi i hipoteze istraživanja	20
5.3. Rezultati analize	21
5.3.1. Ukupan broj bibliografskih jedinica i zastupljena podjela književnosti prema UDK	21
5.3.2. Statistička zastupljenost književnih djela u analizi	23
5.3.3. Analiza prevođenih autora	23
5.3.4. Prevoditelji prisutni u analizi	26
5.3.5. Prevođeni jezici	28
5.3.6. Analiza pojedinačnih nacionalnih književnosti	30

5.3.7. Književni rodovi i vrste.....	32
5.3.8. Vrsta građe	34
5.3.9. Književnost za djecu i mlade i lektira	35
5.3.10. Status originala i autora u svijetu	36
5.3.11. Godina izdanja i vremenski odmak prevođenja	42
5.3.12. Nacionalne književnosti prema aktualnosti	45
5.3.13. Hrvatska izdanja prijevoda beletristike i njihovi nakladnici.....	49
5.3.13.1. Najzastupljenija djela u analizi.....	51
5.3.13.2. Zastupljeni nakladnici	52
5.4. Zaključci istraživanja.....	54
Zaključak.....	58
Sažetak i ključne riječi	60
Summary and keywords	61
Literatura	62

Uvod

U današnje je vrijeme rašireno mišljenje kako je nacionalna tekuća bibliografija u svojoj ulozi zbirke bibliografskih zapisa o ukupnoj nakladničkoj produkciji u zemlji važno pomagalo koje svakoj državi omogućuje praćenje kulturnoga, znanstvenog, gospodarskog i prosvjetnog stanja u pojedinom razdoblju. Iz nacionalne se bibliografije može saznati koje su gospodarske grane od interesa za državu, kako je ustrojeno školstvo, koja je vladajuća politička ili društvena ideologija te ono za ovaj rad najvažnije, za koja književna djela postoji u zemlji zanimanje te s kojih se jezika djela prevode ili ne prevode.¹ Upravo je zadnje dvoje ključno za ovaj diplomski rad kojemu su tema prijevodi lijepe književnosti na hrvatski jezik.

Zadaću objavljivanja nacionalne bibliografije u većini država ima nacionalna knjižnica, a tako je i u Hrvatskoj. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu je ustanova s obvezom vođenja nacionalnoga bibliografskog ureda, a izdavanje je nacionalne bibliografije u većini država, pa tako i u Hrvatskoj, uređeno zakonom. Bibliografije se mogu objavljivati u raznim oblicima, a ona u središtu ovoga rada jest nacionalna tekuća bibliografija niza A – knjige, dostupna u elektroničkom izdanju na mreži, iz čijega će se korpusa u istraživačkom dijelu rada predstaviti rezultati analize prijevoda beletristike zabilježenih u bibliografskim jedinicama iz 2013., 2014. i 2015. godine.

Prije samih rezultata istraživanja, riječi će biti o počecima bibliografija u svijetu i Hrvatskoj, samom pojmu bibliografije i njegovoj povijesti, Hrvatskoj nacionalnoj bibliografiji s naglaskom na niz A tekuće bibliografije te zakonima i pravilnicima na kojima počiva njezina izrada. Zatim će se ukratko objasniti i pojmovi iz književnosti te ponešto reći o samom činu prevođenja.

¹ Horvat 1999. Pregled: 11.6.2017.

1. Nacionalna bibliografija

Kako je u središtu ovoga diplomskog rada elektroničko izdanje Hrvatske nacionalne tekuće bibliografije, u nastavku će se rada definirati pojam bibliografije, ukratko opisati povijest nastanka bibliografija u svijetu i u Hrvatskoj te zatim reći ponešto o bibliografijama Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, samoj knjižnici i o nizu A – knjige, koji je temeljem istraživačkoga dijela rada.

1.1. Definiranje pojma bibliografije i njegova povijest

U petom se stoljeću prije nove ere u Grčkoj pojavila riječ bibliografija, sastavljena iz grčkih riječi *to biblion* u značenju 'knjiga' i *gráfein* u značenju 'pisati', a označivala je pisanje ili prepisivanje knjiga. U skladu je s tim pojam bibliograf (grč. *ho bibliográfos*) označivao pisca ili prepisivača knjiga. Ta su se značenja pojmova bibliografija i bibliograf održala kroz čitav srednji vijek, a tek je od prve polovice 17. stoljeća pojam bibliografija počeo označivati popisivanje knjiga i njihov opis, a izraz bibliograf popisivača knjiga. Ti su se izrazi ustalili u korištenju u 18. stoljeću, a prije toga su se koristili razni drugi čije je značenje popise knjiga lako povezivalo s knjižnicom. Neki su od njih: *catalogus*, *bibliotheca*, *inventarium*, *index*, *thesaurus*, *repertorium*, a bili su nužni jer su se popisi knjiga stvarali davno prije izraza bibliografija.²

Danas se pojam bibliografije, prema *Pravilniku i priručniku za izradbu abecednih kataloga* Eve Verone, definira kao „popis publikacija ili drugih jedinica bibliotečne građe“³ koji opisuje jedinicu bibliotečne građe kao predstavnika čitave naklade, a ne određeni primjerak, kao što to čini katalog. Logar je 1973. godine bibliografiju detaljno definirao kao stručno-znanstvenu djelatnost koja sabire, vrednuje, odabire, sadržajno analizira te opisuje tiskane ili na drugi način umnožene javnosti namijenjene tekstove (bibliografske jedinice), a zatim te opise klasificira, uređuje te publicira, obično u obliku uređenih popisa, a s namjerom pružanja informacija o literaturi, a time i pomagala za stručni rad.⁴ Osim na popise jedinica bibliotečne građe, važno je napomenuti da se pojmom bibliografije imenuje i sama znanstvena disciplina koja se bavi načelima i metodološkim postupcima izrade popisa publikacija.⁵

² Logar 1973: 11-12.

³ Verona 1986: 378.

⁴ Logar 1973: 13.

⁵ Hrvatska enciklopedija. *Bibliografija*. Pregled: 13.9.2016.

1.2. Počeci bibliografija u svijetu⁶

Najstariji je otkriveni popis knjiga iz približno 2000. godine pr. Kr. pronađen u sumerskom Nipuru, a pretpostavlja se da je bio katalog knjižnice. Osim njega, pronađeni su i drugi katalogi knjižnica staroga Bliskog istoka, ali prvo djelo koje se može nazvati bibliografijom jesu *Tablice* (grč. *Pinakes*) grčkoga pjesnika Kalimaha koji je vrlo vjerojatno bio upraviteljem Aleksandrijske knjižnice. Iako djelo nije sačuvano, zna se da je imalo 120 svezaka te da je bilo topografski katalog knjižnice.

U srednjem je vijeku popisivačka djelatnost najprisutnija u samostanima i katedralama, ali se popisi knjiga počinju pojavljivati i u oporukama. Pojavom tiskane knjige i porastom knjižne proizvodnje, raste potreba za bibliografskim pomagalicama koja je, uz to, bila uvjetovana i sve većim porastom javnih i privatnih knjižnica. Tako se u 16. stoljeću javlja prva pravna bibliografija, ali i prva opća bibliografija *Bibliotheca universalis* Konrada Gesnera koja je sadržavala 12 000 bibliografskih jedinica. S obzirom na to, Gesnera se smatra prvim modernim bibliografom.

Za bibliografsku je povijest 16. stoljeća zanimljivo pak spomenuti tzv. antibibliografije, odnosno popise zabranjenih knjiga te je važno istaknuti kako je to vrijeme nastanka nacionalnih bibliografija u cijeloj Europi. Autori bibliografija svojim radom unose novine i oblikuju bibliografiju kao znanstvenu disciplinu.

U 20. je stoljeću izrada tekućih nacionalnih bibliografija postala obvezom svake zemlje, a zadatak im je pratiti ukupnu suvremenu tiskarsku i nakladničku produkciju u zemlji. U skladu s tim, većina zemalja pokreće i kontinuirano izdaje svoje nacionalne bibliografije.

Publikacije zastupljene u bibliografijama mogu biti poredane po abecedi, kronološki, po predmetima ili strukama pa se tako svaka bibliografija sastoji od popisa bibliografskih jedinica poredanih po jednom od načina te od dodatnih kazala u kojima se publikacije navode u skraćenom obliku i prikladnom rasporedu te od uputa za uporabu. Bibliografije se mogu objavljivati u obliku knjiga, serijskih publikacija, nesamostalnih priloga u knjigama ili časopisima (tzv. skrivene bibliografije), u mikrooblicima te kao elektroničke publikacije na CD-ROM-u, magnetskim vrpčama ili kao mrežno dostupne datoteke.

⁶ Cijelo poglavlje prema: Hrvatska enciklopedija. *Bibliografija*. Pregled: 13.9.2016.

2. Bibliografske aktivnosti u Hrvatskoj

2.1. Povijest hrvatske bibliografije

Početak se hrvatske bibliografije veže uz 17. stoljeće, a odlikovao ju je pokrajinski i lokalni karakter s obzirom na tadašnju teritorijalnu podijeljenost na Dubrovnik, Dalmaciju i Sjevernu Hrvatsku. Tadašnji autori bibliografija nisu bili stručni tome poslu pa su njihovi popisi puni nedostataka. Unatoč tome, popisi sadrže vrijedne bibliografske podatke o tadašnjoj književnoj produkciji te predstavljaju prve bibliografske pokušaje.⁷

Prvom pravom hrvatskom bibliografijom smatra se *Numizmatička bibliografija (Bibliotheca nummaria)* Dubrovčanina Anselma Bandura iz 1718. godine. Ona je bila jednom od prvih numizmatičkih bibliografija u svijetu.⁸ Prvim hrvatskim bibliografom mogao bi se smatrati Josef Šafařík koji je u 19. stoljeću pripremao bibliografiju hrvatskih djela za svoju knjigu *Geschichte der südslawischen Literatur*. Svoj je popis sastavio na temelju dotadašnjih bibliografskih pokušaja te svoga vlastitog poznavanja hrvatske literature. Kao produkt njegova rada, oko 1835. godine dovršena je biografska i bibliografska povijest hrvatske književnosti u tri dijela. Prvi dio sadrži podatke o književnoj produkciji na glagoljici, a drugi i treći dio predstavljaju popise ilirske i hrvatske književnosti. Osim književnih djela, popisi sadrže i tada dostupnu literaturu o njima.⁹

Nešto kasnije, 1860. godine, Ivan Kukuljević Sakcinski sastavlja *Bibliografiju hrvatsku* koja predstavlja prvu opću retrospektivnu bibliografiju u Hrvata. U njoj je Kukuljević pokušao obuhvatiti i prikazati hrvatsku književnost od njezinih samih početaka pa do njegova doba ne radeći pokrajinske i dijalektalne razlike u zapisima.¹⁰

Važno je još spomenuti i prvi pokušaj tekuće godišnje hrvatske bibliografije koji je izveo Stanko Vraz u literarnom zborniku *Kolo I/1842-VII-1850*. za godine od 1842. do 1847. kada ga u poslu nasljeđuje Andrija Torkvat Brlić. Ta je bibliografija sadržavala djelomične zapise s opširnim kritičkim napomenama, ali bez određenoga reda.¹¹

U vrijeme Drugoga svjetskog rata izlazi *Hrvatska bibliografija* koju izrađuje Hrvatsko bibliotekarsko društvo u suradnji sa Sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu, a nakon Drugoga svjetskog rata JAZU *Hrvatsku bibliografiju* uređuje u trima nizovima: niz A – *Bibliografija*

⁷ Logar 1973: 216-217.

⁸ Hrvatska enciklopedija. *Bibliografija*. Pregled: 13.9.2016.

⁹ Logar 1973: 217-218.

¹⁰ *ibid.*: 218-220.

¹¹ *ibid.*

knjiga, niz B – *Bibliografija časopisnih priloga* i niz C – *Posebna bibliografska izdanja*. Od 1978. godine izradu nizova A i B preuzima Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, a od 1936. godine u Knjižnici se izrađuje i hrvatska retrospektivna bibliografija.¹²

2.2. Hrvatska nacionalna bibliografija

Nacionalne se bibliografije najčešće definira kao zbirke bibliografskih zapisa o ukupnoj tiskarskoj i nakladničkoj proizvodnji u određenoj zemlji, a koje redovito izdaje nacionalni bibliografski ured kao posebnu publikaciju.¹³

Prema mjestu nastanka građe, bibliografije se dijele na mjesne, regionalne, nacionalne i međunarodne, a s obzirom na vrijeme nastanka, one mogu biti tekuće, retrospektivne ili kumulativne.¹⁴ U Hrvatskoj se, kao što je već rečeno, izrađuju i tekuće i retrospektivne bibliografije, ali temom ovoga diplomskog rada jest Hrvatska nacionalna tekuća bibliografija, odnosno ona koja popisuje suvremenu građu.

„Izradba Hrvatske nacionalne bibliografije proizlazi iz zakonske obveze i jedinstvene uloge Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu u trajnom prikupljanju, čuvanju, zaštiti, obradbi i dostupnosti fonda.“ Njezinu osnovu čini obvezni primjerak koji Knjižnica prima u skladu sa Zakonom o knjižnicama iz 1997. godine.¹⁵

Prema preporukama *Međunarodne konferencije o nacionalnim bibliografskim službama* u Kopenhagenu 1998. godine, svaka bibliografija mora imati predgovor, priručnik za korisnika, a zapisi unutar nje moraju biti razvrstani u skladu s potrebama korisnika te svojstvima građe.¹⁶

2.2.1. Nizovi hrvatske tekuće bibliografije

U Hrvatskoj se tekuća bibliografija dijeli u tri niza. Niz A – knjige, obuhvaća monografske publikacije, zemljopisne karte, atlase, note, turističke vodiče, grafičke mape, kataloge umjetničkih izložaba, sitni tisak u izboru te iseljenički tisak. On se objavljuje u tiskanom i elektroničkom izdanju te na CD-ROM-u. Uz obvezni se primjerak u tekuću nacionalnu bibliografiju uvrštava i iseljenički tisak kao dio nacionalnoga fonda *Croatica*, a bibliografija izlazi na mjesečnoj razini. Za građu od 1990. godine dostupna je u tiskanom

¹² Hrvatska enciklopedija. *Bibliografija*. Pregled: 13.9.2016.

¹³ Anderson 1977: 646.

¹⁴ Hrvatska enciklopedija. *Bibliografija*. Pregled: 13.9.2016.

¹⁵ Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. *Hrvatske bibliografije*. Pregled: 13.9.2016.

¹⁶ Horvat 1999. Pregled: 7.6. 2017.

izdanju, a za građu od 2000. godine i u elektroničkom izdanju, a na CD-ROM-u je dostupna građa do 2004. godine. Svaki pojedini svezak, osim glavnoga niza, sadrži Kazalo autora, Kazalo stvarnih naslova, Predmetno kazalo i ISBN kazalo, a elektroničko izdanje sadrži još i Kazalo nakladnika te UDK kazalo.¹⁷

Niz B obuhvaća građu iz periodičkih publikacija, odnosno znanstvene, stručne, književne i sve druge vrijedne bilježenja priloge iz časopisa, zbornika, godišnjaka i kalendara objavljenih u Republici Hrvatskoj. Kao i niz A, izlazi jednom mjesečno, ali samo u tiskanom i elektroničkom izdanju. Za građu od 1990. do 1999. godine dostupna je u tiskanom izdanju, a isključivo je u elektroničkom izdanju dostupna za građu izišlu od 2000. godine. Svaki svezak niza uz glavni niz sadrži Kazalo autora, Predmetno kazalo i Popis analitički obrađenih publikacija u tom broju.

Što se niza C tiče, on obuhvaća serijske publikacije odnosno tekuće naslove časopisa, zbornika, godišnjaka i kalendara objavljenih u Republici Hrvatskoj u godini za koju se bibliografija izdaje. Od 1998. godine izlazi jednom godišnje, a za publikacije od 1991. do 1999. godine dostupna je u tiskanom obliku, a za one od 1997. i u elektroničkom. Svaki broj sadrži glavni niz s građom raspoređenom prema UDK klasifikacijskoj shemi, a osim njega sadrži i Kazalo nakladnika, Kazalo stvarnih naslova i ISSN kazalo.¹⁸

2.2.1.1. Niz A – knjige Nacionalne tekuće bibliografije

Važno je istaknuti kako postoje određeni kriteriji od kojih barem jedan mora biti zadovoljen kako bi pojedina publikacija postala dijelom nacionalne bibliografije. To su: „hrvatski autori (Hrvati po nacionalnosti i opredjeljenju, osobe koje svojim dužim djelovanjem u domovini ili inozemstvu bitno doprinose hrvatskoj kulturi), hrvatski nakladnici (nakladnici s teritorija Republike Hrvatske, hrvatski nakladnici u inozemstvu), hrvatski jezik (bez obzira na nacionalnost i državljanstvo autora, mjesto izdavanja ili tiskanja publikacije), te proširen kriterij prema sadržaju kada je djelo o Hrvatskoj ili o Hrvatima.“¹⁹

Bibliografski se zapisi izrađuju *de visu* kako bi se ispunila tri bitna kriterija koja čine dobru bibliografiju, a oni su potpunost, točnost i preglednost.²⁰ Kako bi tako okarakterizirana bibliografija bila izvediva, pri njezinoj se izradi moraju poštivati određeni zakoni i pravilnici o kojima će riječi biti nešto kasnije.

¹⁷ Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. *Hrvatske bibliografije*. Pregled: 13.9.2016.

¹⁸ *ibid.*

¹⁹ Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu (2012) *Niz A – knjige*. Pregled: 7.6.2017.

²⁰ *ibid.*

Što se same bibliografske jedinice tiče, ona se sastoji od odrednice, kataložnog opisa i podataka o pomoćnim kataložnim jedinicama izrađenima prema *Pravilniku i priručniku za izradbu abecednih kataloga* Eve Verone te Međunarodnoga standardnog broja za knjigu – ISBN, i UDK klasifikacijske oznake. Kataložni je opis pak „skup elemenata koji karakteriziraju određenu jedinicu bibliotečne građe“²¹, a njegovi su opći zadaci identifikacija određene jedinice građe, identifikacija djela što ga opisivana jedinica građe sadrži, razlikovanje pojedinih izdanja istoga djela, a po potrebi i razlikovanje pojedinih varijanti istoga izdanja ili naklade te, koliko je to moguće, upoznavanje korisnika sa sadržajem opisane jedinice, odnosno s temom djela bibliografske jedinice.²²

Što se tiče količine elemenata koje će pojedina bibliografska jedinica sadržavati, nema pravila niti propisa o njihovom broju. Svaki opis mora imati barem ime autora, stvarni naslov i godinu izdanja kako bi se mogao razlikovati od drugih bibliografskih jedinica, a svi se drugi podaci navode po izboru.²³

Kao što je vidljivo na *Slici 1*, u analiziranoj se bibliografiji najčešće navode odrednica, glavni stvarni naslov, podaci o odgovornosti – ime autora, ime prevoditelja, podaci o izdanju – broj izdanja, mjesto izdanja i nakladnik, godina izdanja, mjesto tiskanja, tiskar i godina tiska, materijalni opis – posebna oznaka građe i opseg, dimenzije te određene napomene nakon kataložnoga opisa. Kako je u istraživanju riječ o analizi prijevoda beletristike na hrvatski jezik, tu je napomena o prijevodu te napomena o materijalnom opisu. Na kraju su ISBN broj i UDK oznaka.

KRASZNAHORKAI, László

Rat i rat / László Krasznahorkai ; s mađarskoga prevela Viktorija Šantić. - 1. izd. - Zagreb : Naklada OceanMore, 2014. ([Zagreb] : Stega tisak). - 301 str. ; 21 cm.

Prijevod djela: Háború és háború. - Slika autora i bilješka o njemu na omotu.

ISBN 9789533320151 : 149,00 HRK

821.511.141-31=163.42

Slika 1. Primjer bibliografske jedinice u Hrvatskoj nacionalnoj bibliografiji

2.3. Uloga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu

Nacionalna i sveučilišna knjižnica kao središnja bibliografska i deponitarna institucija u zemlji ima nekoliko temeljnih funkcija koje mora ostvarivati poput: prikupljanja, čuvanja i

²¹ Verona 1983: 13.

²² *ibid.*

²³ Logar 1973: 24-25.

davanja na korištenje publikacija vlastite zemlje, izgradnje fonda enciklopedijskoga karaktera, trajne zaštite nacionalnoga fonda te funkciju obavljanja poslova nacionalne bibliografske agencije, što znači da je odgovorna za izradu nacionalnih bibliografija te druge poslove poput bibliografske kontrole, sudjelovanja u međunarodnom bibliografskom sustavu itd.²⁴

3. Zakoni i pravilnici na kojima počiva izrada Hrvatske nacionalne bibliografije

Bibliografski se zapisi Hrvatske nacionalne bibliografije izrađuju prema preporukama i smjernicama Međunarodnoga saveza knjižničarskih društava i ustanova – IFLA-e za izradu nacionalnih bibliografija te se pritom uvažavaju programi Univerzalne decimalne klasifikacije – UDK kao jednoga od temeljnih programa međunarodne knjižničarske zajednice²⁵ i Univerzalne dostupnosti publikacija – UAP. Kao osnova za izradu zapisa koriste se pak *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga* Eve Verone (dio 1 i 2) te je obrada podataka automatizirana u formatu Marc 21 – *Upute za primjenu formata MARC21 pri obradi na Odsjeku tekuće bibliografije knjiga i Pododsjeku CIP-a* (interno izdanje), a za formalni se opis građe primjenjuju međunarodni standardi ISBD(M), ISBD(CM) i ISBD(S).²⁶ Korištenjem međunarodno prihvaćenih standarda bibliografski su zapisi ujednačeni i prepoznatljivi na međunarodnoj razini.²⁷

3.1. Zakon o knjižnicama i obvezni primjerak

Temeljna je zadaća Nacionalne i sveučilišne knjižnice „prikupljati, stručno obrađivati, čuvati i davati na korištenje sveukupnu građu (tiskane i netiskane publikacije) koja dokumentira i iskazuje sveukupno hrvatsko duhovno stvaralaštvo.“²⁸ Upravo u skladu s tim, *Zakonom o knjižnicama* osigurava se redovito i potpuno dostavljanje obveznoga primjerka građe, a obveznici poštivanja navedenoga zakona su sve pravne i fizičke osobe koje izdaju ili proizvode građu za javnost, bez obzira na to je li ona namijenjena prodaji ili besplatnom raspačavanju, a to se odnosi na nakladnike te proizvođače audiovizualnih i elektroničkih

²⁴ Sečić, Turčin. *Nacionalna i sveučilišna biblioteka u Zagrebu. Realizacija knjižnice s dvojnomo funkcijom.*

Pregled: 7.6.2017.

²⁵ Horvat 1999. Pregled: 7.6.2017.

²⁶ Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu (2012) *Niz A – knjige*. Pregled: 7.6.2017.

²⁷ Leščić 2004: 121.

²⁸ Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. *Obvezni primjerak*. Pregled: 7.6.2017.

publikacija. „Temelj zakonskim propisima je povijesna i kulturološka obveza hrvatskog naroda da očuva svoje kulturno nasljeđe“, a nužno je Knjižnici dostaviti devet primjeraka publikacije na nekom materijalnom nositelju.²⁹

3.2. Međunarodni savez knjižničarskih društava i ustanova (IFLA)

International Federation of Library Associations and Institutions – IFLA, vodeći je svjetski savez knjižničarskih udruženja koji zastupa interese knjižnica i drugih informacijskih ustanova te njihovih korisnika. Organizacija je osnovana 1927. godine na međunarodnoj konferenciji u Edinburghu, a danas ima više od 1350 članova u preko 140 država svijeta te je i Hrvatsko knjižničarstvo društvo jedan od članova.³⁰ Ona je neovisna i neprofitna organizacija čiji je rad posvećen međunarodnoj suradnji i razvoju knjižničarstva. Sjedište saveza je u Nizozemskoj nacionalnoj knjižnici u Haagu, a jednom se godišnje održavaju skupštine knjižničara iz svijeta, svake godine u drugoj državi.³¹

Ciljevi organizacije su: promicanje visokih standarda informacijskih usluga, poticanje na razumijevanje vrijednosti knjižnica i informacijskih usluga diljem svijeta te zastupanje interesa svojih članica u cijelome svijetu.³²

1977. je godine IFLA u suradnji s UNESCO-om organizirala *Međunarodni kongres o nacionalnim bibliografijama* u Parizu na kojem su predstavljene preporuke o sadržaju i obliku nacionalnih tekućih bibliografija poput ove zastupljene u istraživanju. Iste, ali u ponekim aspektima promijenjene preporuke, predstavljene su i 1998. godine na *Međunarodnoj konferenciji o nacionalnim bibliografskim službama* u Kopenhagenu. Preporuke se prvenstveno pozivaju na koncept Univerzalne bibliografske kontrole kao dugoročnog programa s ciljem stvaranja svjetskog sustava kontrole i razmjene bibliografskih informacija, a preduvjetom za djelotvornu svjetsku bibliografsku kontrolu smatra se jačanje nacionalne bibliografske kontrole. Nacionalna se bibliografija pak definira kao cjelovit skup zapisa o nacionalnoj kulturnoj baštini te kao sredstvo ostvarivanja potpune bibliografske kontrole; te je ona i dalje najvažniji izvor bibliografskih podataka svake zemlje.³³

Neke od preporuka su sljedeće: preispitivanje zakonskih propisa o obveznom primjerku i njihovo usklađivanje sa sadašnjim i budućim potrebama, poticanje država koje

²⁹ *ibid.*

³⁰ IFLA. *More about IFLA*. Pregled: 10.6.2017.

³¹ Wikipedija. *IFLA*. Pregled: 10.6.2017.

³² IFLA. *More about IFLA*. Pregled: 10.6.2017.

³³ Horvat 1999. Pregled: 10.6.2017.

nemaju pravno uređen institut obveznoga primjerka da ga uvedu, isticanje važnosti svrhe uvođenja obveznoga primjerka u pravnim propisima te navođenje drugih važnih informacija o njemu i sankcija za nepoštivanje propisa, uključivanje u bibliografiju sve dosad objavljene nacionalne građe u mjeri u kojoj je to ostvarivo te utvrđivanje i objava kriterija za izbor građe od strane nacionalnih bibliografskih ureda. Uz to, u bibliografije se moraju uvrstiti i zapisi o građi na svim jezicima i pismima koji se rabe u zemlji te moraju biti na tim jezicima i pismima, nacionalna bibliografska služba treba objavljivati bibliografiju u formatu ili formatima primjerenima potrebama korisnika te voditi računa o potrebama korisnika s posebnim zahtjevima; pri objavljivanju se bibliografija mora voditi računa o primjeni međunarodno usvojenih normi te se barem jedan format treba pohranjivati i dugoročno čuvati. Bibliografija treba izlaziti pravodobno kako bi se zadovoljile potrebe korisnika, mora sadržavati određene bibliografske elemente te predgovor i priručnik za korisnike. U zaključnim se pak točkama govori kako bibliografski uredi trebaju promicati bibliografsku kontrolu u skladu s prihvaćenim normama i među međunarodnim državnim i nedržavnim ustanovama te promicati nove norme i zakonske propise o obveznom primjerku i organizirati seminare i tečajeve za korisnike bibliografija te redovito procjenjivati svoju uspješnost u primjeni Preporuka.³⁴

3.3. Univerzalna decimalna klasifikacija (UDK)

Počeci se opće klasifikacije vezuju uz dvojicu belgijskih pravnika – Paula Otleta i Henrija La Fontaina s kraja 19. stoljeća. Oni su prilagodili tada općeprisutnu Deweyevu decimalnu klasifikaciju svojem naumu stvaranja sveobuhvatne bibliografije građe tiskane od Gutenbergova tiskarskoga stroja do njihova doba. Ono što su htjeli postići jest raspoređivanje i razvrstavanje građe prema informacijama o njima i znanju koje je u njima sadržano, a ne samo zapisati raspored građe na policama kako su to činili dotadašnji klasifikacijski sustavi. 1895. dvojica su pravnika osnovala Međunarodni institut za bibliografiju u Bruxellesu, a 1897. se pojavilo kratko izdanje Univerzalne decimalne klasifikacije.³⁵

1969. je godine Univerzalna decimalna klasifikacija postala IFLA-in program kojim se nastojalo unaprijediti razmjenu i korištenje bibliografskih zapisa. Umjetni je to informacijski jezik za pretraživanje i označivanje koji se koristi za razvrstavanje, označivanje i pronalaženje knjižnične građe prema njezinu sadržaju. “Klasifikaciju čine klasifikacijska shema ili tablice,

³⁴ Preporuke su navedene prema: Horvat 1999. i IFLA (1998) *The final recommendations of the International Conference on National Bibliographic Services*. Pregled: 10.6.2017.

³⁵ Leščić 2012: 24-25.

pravila za uporabu tablica i abecedno predmetno kazalo. Odnosi među pojmovima su hijerarhijski (...) i koordinirani ili istoredni.“³⁶

Od 1992. godine djeluje UDK Konzorcij kao krovna udruga koja se bavi nadzorom svih izdanja i prijevoda ove klasifikacijske sheme te objavljuje publikaciju o izmjenama i dopunama UDK.³⁷ Taj je indeksni jezik već više od sto godina u uporabi u više od 150 000 knjižnica u 130 zemalja svijeta i na više od 40 jezika, a koristi se i u Hrvatskoj.³⁸ Univerzalna decimalna klasifikacija je klasifikacijski sustav koji se konstantno usavršava, obnavlja i usklađuje sa suvremenim razvitkom pojedinih znanstvenih područja.³⁹

Osnovne su značajke UDK univerzalnost, aspektnost, hijerarhičnost, sintetičnost, fleksibilnost, enumerativnost i fasetnost te je ta klasifikacija analitičko-sintetička. Za potrebe označivanja sadržaja građe kombinira prijekoordinirani i poslijekoordinirani način izrade oznaka što znači da je jedan dio njih prethodno odrađen, a dio se stvara tijekom pretraživanja.⁴⁰ UDK čine glavne i pomoćne klasifikacijske tablice, simboli za povezivanje glavnih i pomoćnih brojeva, upute za uporabu te upute na srodne stručne skupine i/ili stručne skupine u kojima se javlja određeni pojam i abecedno predmetno kazalo.⁴¹ Što se glavnih UDK tablica tiče, za ovo je istraživanje bila važna skupina 8 *Filologija. Lingvistika. Književnost* u kojoj se nalazi stručna skupina 82 *Književnost*.

UDK se u knjižnicama koristi za sadržajnu obradu i razvrstavanje knjižnične građe svih vrsta jer ima velike potporne mogućnosti u razmjeni informacija zaobilazeći sve moguće jezične prepreke korištenjem numeričkih oznaka. Uz to, dopušta mogućnost izbora kada je u pitanju razina detaljnosti u opisivanju jedinica građe te tako ovu klasifikaciju svaka knjižnica može koristiti u skladu sa svojim potrebama.⁴²

Istraživanja radi, valja napomenuti kako se u praksi NSK književna djela klasificiraju prema jeziku kojim su izvorno napisana što ne mora nužno odgovarati nacionalnoj pripadnosti autora, njegovu kulturnom krugu, recepciji itd. Pomoću UDK tablica je moguće iskazati i te informacije, ali povećani broj oznaka otežava dosljednost u klasifikaciji. Djela se također klasificiraju i posebnim pomoćnim oznakama -1/-9 *Književni oblici* jer se književna djela

³⁶ *ibid.*

³⁷ *ibid.*: 25-26.

³⁸ Jurić Vukadin 2014: 438.

³⁹ Leščić 2012: 29.

⁴⁰ *ibid.*: 28-29.

⁴¹ *ibid.*: 57.

⁴² *ibid.*: 36-37.

uvijek promatraju u okviru shvaćanja njegove književne vrste. Osim navedenoga, u klasifikaciji se književnosti koriste i opće pomoćne oznake za jezik kako bi se označili prijevodi književnih djela, što nije slučaj kod izvornih djela.⁴³

3.4. MARC 21 format za strojno čitljivo klasificiranje

Svrha je formata za strojno čitljivo klasificiranje „podržati međunarodnu razmjenu podataka u strojno čitljivom obliku između nacionalnih knjižnica.“⁴⁴ U nacionalnoj se i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu koristi format MARC 21 koji je nastao kombiniranjem američkoga i kanadskog formata MARC, a s ciljem stvaranja formata pristupačnijega međunarodnoj zajednici. MARC 21 se, naime, temelji na standardu koji dopušta međusobnu komunikaciju različitih softvera i razmjenu podataka među njima te sadrži formate za više tipova podataka poput onih bibliografskih, klasifikacijskih, normativnih te formate za podatke o fondu knjižnice.⁴⁵

MARC se zapisi sastoje od triju elemenata: strukture zapisa, oznake sadržaja i sadržaja podataka zapisa. Struktura se zapisa pak sastoji od uvodnoga polja, direktorija i podataka u njemu. Oznake sadržaja su kodovi i dogovori namijenjeni prepoznavanju elemenata podataka, a omogućuju daljnje upravljanje zapisom dok je sadržaj podataka definiran standardima koji nisu dijelom samoga formata, nego su u pitanju kataložna pravila, pravila za predmetnu obradu itd.⁴⁶

3.5. ISBD

Kao što je već rečeno, pri formalnom se opisu građe u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu primjenjuju međunarodni standardi ISBD(M), ISBD(CM) i ISBD(S). ISBD (*International Standard Bibliographic Description*) je međunarodni standardni bibliografski opis, odnosno naziv za niz međunarodnih knjižničarskih normi koje se koriste za opis različitih vrsta knjižnične građe. Odluku je o njegovoj izradi donijela već spominjana IFLA nakon *Međunarodne konferencije o kataložnim načelima* u Parizu 1961. godine na kojoj su donesena *Pariška načela* – prvi značajan rezultat IFLA-inih napora u propitivanju kataložne teorije i prakse radi međunarodnoga ujednačavanja⁴⁷ te je prvi ISBD za opis knjiga

⁴³ Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu 2009: 14-16.

⁴⁴ Lešćić 2012: 54-55.

⁴⁵ *ibid.*

⁴⁶ Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu 2011: 7.

⁴⁷ Radovčić, Barbarić 2013: 205.

objavljen 1971. godine kao rezultat radne skupine izabrane na *Međunarodnom sastanku kataložnih stručnjaka* u Kopenhagenu 1969. godine.⁴⁸ Uz opći ISBD(G) koji služi kao podloga izradi svih ostalih, postoje još i norme za opis serijskih publikacija – ISBD(S), omeđenih publikacija – ISBD(M), kartografske građe – ISBD(CM), tiskanih muzikalija – ISBD(PM), starih knjiga – ISBD(A), neknjižne građe – ISBD(NBM), računalnih datoteka – ISBD(CF) i elektroničke građe – ISBD(ER).⁴⁹

4. O lijepoj književnosti i prevođenju

Književnost je sastavni dio svakidašnjega života i kao takva izražava isto što i svaki ljudski napor za osmišljavanjem zbilje, oblikujući pritom posebno smisleni svijet djela.⁵⁰ Kako su temom ovoga rada prijevodi beletristike, u nastavku će riječi biti o tome što je književnost, kako se sve ona može klasificirati te će se, prije istraživačkoga dijela rada, reći ponešto i o prevođenju.

4.1. Književnost

Prema Solaru, iako je pojam 'književnost' izveden iz riječi 'knjiga', on se malokad koristi u svom širem smislu kao naziv za sve ono napisano i objavljeno u knjigama. Najčešće se, i u svakodnevnom govoru i u znanosti, upotrebljava u užem smislu, a tada se odnosi na sve one jezične tvorevine koje se razlikuju od svakodnevnoga, običnog govora i od govora u svim ljudskim djelatnostima koje nemaju osobitu umjetničku funkciju i svrhu pa se, u skladu s tim, koristi u smislu umjetničke književnosti. S obzirom na shvaćanje književnosti kao umjetnosti, tradicionalno je povezivanje umjetnosti s ljepotom dovelo i do naziva *lijepa književnost* koji je često upotrebljavan među starim poetičarima. Taj se naziv očuvao do danas i koristi se u izrazu *beletristika* (fr. *belles lettres* 'lijepa književnost'), ali mu se značenje ponešto suzilo. Pojmom se beletristike danas najčešće koristi samo u značenju jednoga dijela književnosti, najčešće romana i novela.⁵¹

„Književnost je određena institucija koja pretpostavlja da pisci na neki način oblikuju i izražavaju određena iskustva i spoznaje, koje čitatelji mogu razumjeti, jer ih na određeni način

⁴⁸ Verona. *Univerzalna bibliografska kontrola i međunarodno ujednačavanje kataložnih postupaka*. Pregled: 10.6.2017.

⁴⁹ Hrvatska enciklopedija. *ISBD*. Pregled: 10.6.2017.

⁵⁰ Solar 1997:19.

⁵¹ *ibid.*: 9-11.

znaju i mogu čitati.⁵² Ona postoji isključivo u uzajamnom djelovanju autora, njegova djela i publike, odnosno čitatelja i slušatelja. Umjetnik je osoba koja stvara novu zbilju te na svoj način ljudskom životu daje neku posve novu, smislenu dimenziju. Ona je jezična djelatnost i upravo zato može biti i u službi obrazovanja, različitih učenja, odgoja ili jednostavno razonode – kada ne uključuje nikakvu stvaralačku suradnju čitatelja. Ona je i tada književnost, ali se njezina važna funkcija prenošenja i izražavanja iskustava umanjuje, pa čak i gubi. Književnost je istovremeno spoznaja zbilje i jezična komunikacija te se samo zbog potreba znanstvene analize može promatrati samo s jednoga ili drugog aspekta, umjesto u cijelosti.⁵³

4.1.1. Klasifikacija književnosti

Iako se svako književno djelo može smjestiti u neki od rodova ili književnih vrsta, ono je također i neponovljiva i originalna tvorevina te nije uvijek lako uspostaviti odnose među općenitim, posebnim i pojedinačnim u književnosti. Književnosti se najčešće klasificiraju po jezicima ili nacionalnim književnostima, autorima, namjeni ili prema obliku.⁵⁴

Književna je vrsta grupa djela u kojima se u manjoj ili većoj mjeri ponavljaju stalne osobine, odnosno ona je grupa sličnih djela. Razvrstavanje je književnih djela po obliku najteži, ali i najvažniji zadatak klasifikacije književnosti jer se svako djelo čita u okviru shvaćanja književne vrste kojoj pripada. Osim po obliku, književna se djela razlikuju i prema rodu. Zahvaljujući njemačkoj filozofiji i književnoj kritici, u 18. i 19. stoljeću razvija učenje o tri osnovna književna roda: lirici, epici i drami. U novije je vrijeme teoretičar književnosti Emil Staiger razradio učenje da svaki od književnih rodova na svoj način izražava temeljne ljudske mogućnosti jezičnoga izražavanja te da je svakom od njih u temelju određeni stil. Lirskom stilu pripada sklad između zvuka riječi i njihova značenja, epici objektivnost i širina pripovijedanja, a drama se zasniva na sukobu. Naravno, uvijek postoje i ona djela koja je teško beziznimno smjestiti u samo jedan rod.⁵⁵

U djela se lijepe književnosti, odnosno beletristike, najčešće ubrajaju epska prozna djela. Razlikuju se jednostavni i složeni, odnosno mali i veliki prozni književni oblici. Što se beletristike tiče, u nju ulaze dva temeljna prozna tipa – novela kao predstavnik maloga, a roman kao predstavnik velikoga književnog oblika. Tu je još i pripovijetka koja je veličinom

⁵² *ibid.*: 10.

⁵³ *ibid.*: 11-12.

⁵⁴ *ibid.*: 120-124.

⁵⁵ *ibid.*: 128-131.

veća od novele, a manja od romana te kratka priča koja je književna vrsta manja od novele.⁵⁶ Uz njih su tu još putopisi, bajke, umjetničke biografije i drugi prozni oblici. Najvažnija je beletristička vrsta nedvojbeno roman. Njegovo porijeklo nije u potpunosti jasno te ga najčešće izvode iz helenističkih prozних djela ljubavne tematike ili srednjovjekovnih viteških romana, a ova se danas najraširenija i najpopularnija književna vrsta istaknula nad ostalima svojim širokim mogućnostima načina izražavanja, slobode u kompoziciji, mogućnosti uvođenja neknjiževne građe u sebe te kritičkoga odnosa prema tradiciji.⁵⁷

4.2. Prevođenje

Prevođenje je još od rušenja babilonskoga tornja uobičajena ljudska djelatnost koja se danas proučava iz raznih perspektiva pa tako i književne teorije.⁵⁸ Ono je „interpretacijski proces u kojemu se na osobito zanimljiv način mogu pretpostaviti skrivena očekivanja i preduvjerenja, tako da se značenje i vrednovanje teksta ne mogu savršeno odijeliti jedno od drugoga, nego uvijek negdje na nekoj razini razumijevanja postoje u nerazlučivu jedinstvu.“⁵⁹ Prijevod je pak krajnji proizvod prevoditeljeva čitanja i gradnje značenja kao produkta njegova vlastita čitanja koje zatim vanjski promatrač primjenjuje na svoje čitanje i stvara svoju interpretaciju značenja iz čega se zaključuje da je u prevođenju ključan odnos analize i interpretacije nekoga djela.⁶⁰ Prevođenje je i razumijevanje i izvedba te ujedno interpretativni dijalog između izvornoga teksta i prijevoda; ono je proces nastajanja značenja s unutarjnega sudionikova stajališta, a prijevod je komunikacijski čin prikazan iz prevoditeljeve vanjske točke motrenja cjelokupnoga djela.⁶¹

Književno je djelo jedinstven diskurzivni događaj, ostvaren jednom u vremenu pa je tako i povijesna činjenica. U skladu s tim, i njegov prijevod mora zadržati vezu s vremenom te ne može biti isključivo jezične naravi. Prijevod se postavlja dvojako – prema izvornom tekstu koji je kompleksna književnopovijesna činjenica i prema vlastitom društveno-kulturnom kontekstu, odnosno vremenu.⁶² Sedam je općih obilježja koje svaki prevedeni tekst treba imati: intencionalnost, prihvatljivost, informativnost, suvislost, prilagođenost situaciji,

⁵⁶ *ibid.*: 206-211.

⁵⁷ *ibid.*: 214-215.

⁵⁸ Bonačić 1999: 16.

⁵⁹ *ibid.*: 9-10.

⁶⁰ *ibid.*

⁶¹ Bonačić 1999: 16.

⁶² Mikšić 2011: 3.

jezična kohezija i intertekstualnost,⁶³ ali normativno propisati što bi to bila dobra prevodilačka strategija i što točno čini dobar prijevod nije realno. Kao što Mikšić (2011) kaže, prevedeni tekst treba činiti ono što čini izvornik ili barem tome težiti, a dok autor izvornika od svoje misli dolazi do iskaza koji bilježi, autor prijevoda mora od iskaza izvornika doći do njegove misli, poruke i sadržaja.⁶⁴

5. Analiza beletrističkih prijevoda iz Hrvatske nacionalne bibliografije

5.1. Metodologija istraživanja i njegovi kriteriji

Temeljem je istraživanja ovoga diplomskog rada Hrvatska nacionalna bibliografija: Niz A – knjige u svojem elektroničkom izdanju dostupnom na mrežnoj stranici <http://bibliografija.nsk.hr/a/>, a kao uzorak su se koristile bibliografske jedinice triju cjelovito dostupnih godina: 2013., 2014. i 2015. godine. Pri analiziranju su se za 2013. i 2014. godinu koristili skupni, kumulativni svesci, a za 2015. godinu dvanaest pojedinačnih svezaka.

Unutar triju navedenih godišta popisivale su se bibliografske jedinice iz kategorije književnosti, koja je prema UDK kazalu skupina 82; dakle, pretraživalo se uz pomoć jednoga od kazala nacionalne bibliografije – UDK kazala. Prema klasifikacijskoj se shemi skupina 82 dalje dijeli na razne književnosti unutar kojih su bibliografske jedinice abecedno poredane po prezimenu autora, a u ovom su istraživanju zastupljeni svi zapisi stranih književnosti koji su prevedeni na hrvatski jezik.⁶⁵ Osim kriterija prevođenja, najvažniji je kriterij, dakako, bilo beletrističko djelo. Iz analize su izuzeti zapisi svega što ne pripada u lijepu književnost, kao što su govori, pisma, slogani, natpisi, znanstvena i teorijska djela, analize književnih djela i književnika itd., ali su izutete i bibliografske jedinice kojima nedostaje oznaka književnoga oblika – dakle, UDK je oznaka bila glavnim izvorom informacija za svaku bibliografsku jedinicu. Iako ne nužno u okviru pojma beletristike, u istraživanju je zastupljeno i pjesništvo te drama kako bi se pokrila sva tri književna roda. U nastavku slijedi popis književnih oblika zastupljenih u istraživanju (*Tablica 1*).

⁶³ Bonačić 1999: 18.

⁶⁴ Stojnić 1980: 7.

⁶⁵ U analizu su uključene i bibliografske jedinice prijevoda beletristike na bosanski jezik u slučajevima kada je riječi bilo o suradnji nakladničkih kuća te se isključivo hrvatsko izdanje niti ne planira.

KNJIŽEVNI OBLICI U ISTRAŽIVANJU	
autobiografija	kratke priče
biografija	memoari
dnevnik	priče
drama	pripovijetke i novele
druge književne vrste	putopis
epske pjesme	roman
eseji	satira u prozi
književnost s religioznom tematikom općenito	stihovi

Tablica 1. Popis književnih oblika prisutnih u istraživanju

Treći kriterij u odabiru uzorka istraživanja jest kriterij autorstva. Autor djela bibliografske jedinice mora biti poznat, to jest imati osobno ime, te mora biti autorom napisanoga djela. Drugim riječima, iz analize su isključena djela usmene predaje, pučke književnosti, nacionalni epovi te najvažnije, zbornici radova u kojima je zastupljeno više autora te djela anonimnih autora.

Deskriptivnom su se metodom analize popisivale sve bibliografske jedinice iz triju navedenih godišta, zajedno sa svim karakteristikama relevantnima za ovo istraživanje. Tako svaki zapis bibliografske jedinice u tablici sadrži: redni broj, godinu izdavanja na hrvatskome jeziku, UDK oznaku, naziv djela, ime autora, spol autora, ime prevoditelja, spol prevoditelja, jezik originala, književni rod, književnu vrstu, informaciju o nacionalnoj književnosti, oznaku UDK skupine 93: *Književnost za djecu i mlade*, godinu izdavanja originala, bilješku o recepciji originala i autora u svijetu, naziv nakladnika hrvatskoga izdanja te informaciju o rednome broju izdanja u određenoj nakladničkoj kući te o rednom broju izdanja toga djela općenito na hrvatskome jeziku (*Slika 2*).

BR	GOD	UDK	NAZIV DJELA	AUTOR DJELA	SPOL	PREVODITELJ	SPOL	JEZIK ORIGINALA	KNJIŽ. ROD	KNJIŽ. VRSTA	NACIONALNA KNJIŽEVNOST	SKUPINA 93	GODINA OBJAVE	STATUS ORIGINALA I AUTORA U SVIJETU	NAKLADNIK NAKLADNIKA	IZDANJE OVOG NAKLADNIKA	IZDANJE OPĆENITO
1	2013.	821.161.	Roman s kokainom	Mihail Agejev	m	Irena Lukšić	ž	ruski	epika	roman	ruska književnost	X	1936	staro djelo	Zagreb : Hrvatski	1. izd.	2. izd.
367	2013.	821.111	Kušnja	Lauren Kate	z	Maja Markunović	ž	engleski	epika	roman	američka književnost	93 književni	2010	BESTSELLER; AKTUAL	Zagreb : Znanje	2. izd.	

Slika 2. Primjer zapisa bibliografskih jedinica u analizi

5.2. Ciljevi i hipoteze istraživanja

S obzirom na prethodno navedena obilježja na koja se obraćala pozornost pri analizi bibliografskih jedinica, valja navesti ciljeve i hipoteze ovoga rada. Glavni je cilj analize dobiti realnu sliku o broju izdanih prijevoda beletristike u Republici Hrvatskoj kako bi se predočilo

stvarno stanje nakladničke i prevoditeljske aktivnosti, ali i načina njihova razmišljanja kada je u pitanju selekcija u odabiru djela za prevođenje i izdavanje. Nadalje, cilj je otkriti i koji su najčešći jezici prevođenja, koje su nacionalne književnosti u pitanju, koji su autori najzastupljeniji te o kojim je književnim vrstama najčešće riječ. Što se čitateljske publike tiče, komentirat će se i produkcija književnosti za djecu i mlade. Promatrat će se i recepcija pojedinih djela te koliko ona utječe na sam čin njihova prevođenja, koliki je vremenski odmak od objave originala do objave hrvatskoga izdanja te tko su najčešći prevoditelji, a tko nakladnici u analiziranim bibliografskim jedinicama.

Pretpostavka je da su najčešće prevedena djela romani američkih autora izdanih na engleskome jeziku i da je uglavnom riječ o svjetskim bestselerima ili uspješnicama izdanima u zadnje dvije godine. Što se tiče ostalih nacionalnih književnosti, pretpostavlja se da su najprevođenija djela engleske, a zatim njemačke i talijanske, kao Hrvatskoj bližih književnosti.

5.3. Rezultati analize

U istraživanju su se navedena tri godišta analizirala pojedinačno, ali i zajedno, pa će se rezultati iznositi u skladu s tim. Podijelit će se u potpoglavlja s obzirom na pretpostavke ovoga istraživanja i već navedene elemente koji su se analizirali za svaku bibliografsku jedinicu te će se na kraju donijeti zaključci cijeloga istraživanja.

5.3.1. Ukupan broj bibliografskih jedinica i zastupljena podjela književnosti prema UDK

Kao što je već rečeno, analizirali su se zapisi iz UDK skupine 82, unutar koje su u istraživanju zastupljene književnosti iz skupina: Svjetska književnost, Germanske književnosti, Engleska književnost. Književnosti engleskoga jezičnog izraza, Njemačka književnost. Književnosti njemačkoga jezičnog izraza, Latinska književnost, Romanske književnosti, Grčka književnost, Keltska književnost, Slavske književnosti, Baltičke književnosti i Druge književnosti.

U nastavku je (*Tablica 2*) vidljiva zastupljenost svake od tih književnosti u određenoj godini i ukupno, te stoga i ukupan broj bibliografskih jedinica u analiziranom razdoblju. U sva tri godišta dominiraju književnosti engleskoga jezičnog izraza, a s dosta manje zapisa ih slijede romanske književnosti. Važno je napomenuti da su u analizi bilježena i meka i tvrda izdanja pojedinih djela s obzirom na to da je riječ o dvjema različitim nakladama istoga djela. Ta je činjenica uzeta u obzir kada se prikazuje ukupan broj bibliografskih jedinica, ali se

pazilo kada je takva „dvojna“ izdanja potrebno izbaciti (npr. broj pojedinih književnih djela, zastupljenost autora, prikaz broja književnih uspješnica i sl.).

PODJELA KNJIŽEVNOSTI PREMA UDK	BROJ ZAPISA			
	2013.	2014.	2015.	UKUPNO
821 Svjetska književnost	79	21	30	130
821.11 Germanske književnosti	53	32	53	138
821.111 Engleska književnost. Književnosti engleskog jezičnog izraza	490	408	225	1123
821.112.2 Njemačka književnost. Književnosti njemačkog jezičnog izraza	32	38	33	103
821.12 Latinska književnost	2	0	0	2
821.13 Romanske književnosti	91	110	87	288
821.14 Grčka književnost	7	2	3	12
821.15 Keltska književnost	1	0	0	1
821.16 Slavenske književnosti	0	37	40	77
821.17 Baltičke književnosti	0	1	2	3
821.18/9 Druge književnosti	3	0	3	6
UKUPNO	758	649	476	1883

Tablica 2. Zastupljenost književnosti prema UDK

Kao što je u *Tablici 2* vidljivo, nedostaje dosljednosti u razvrstavanju bibliografskih jedinica po navedenim skupinama pa je tako npr. u 2013. godini pod skupinom *Svjetska književnost* puno više zapisa bibliografskih jedinica nego u druge dvije godine, ali je zato u kategoriji *Slavenskih književnosti* nula zapisa, za razliku od drugih godišta. Zato će se kasnije u radu predstaviti statistika za svaku nacionalnu književnost pojedinačno.

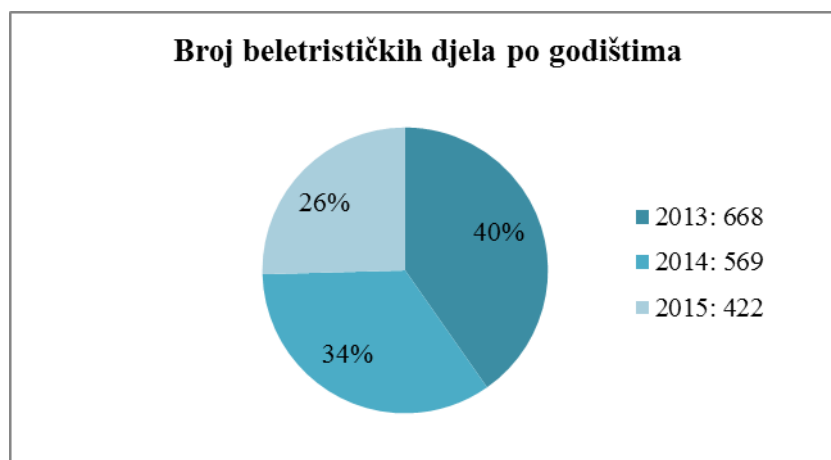

Graf 1. Broj bibliografskih jedinica po godištima

Graf 1 prikazuje ukupan broj bibliografskih jedinica za svako od analiziranih godišta. Lako je primijetiti kako s godinama broj prevedenih beletrističkih djela opada pa je tako 2013. godine u Nacionalnoj bibliografiji zabilježeno 758 bibliografskih jedinica, a u 2014. 649, što je 14% manje nego u prethodnoj godini. U 2015. je pak godini zabilježeno tek 476 beletrističkih zapisa, što je 27% manje nego godinu ranije, a čak 37% manje nego 2013. godine. Iz svega navedenog, daje se zaključiti da je u ovome istraživanju analizirano ukupno 1883 zapisa bibliografskih jedinica.

5.3.2. Statistička zastupljenost književnih djela u analizi

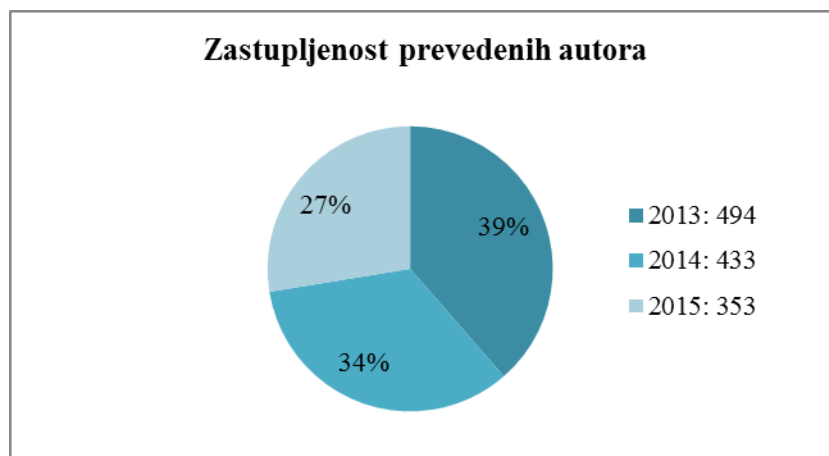
Kao što je veći rečeno, broj se beletrističkih djela razlikuje od broja zapisa bibliografskih jedinica jer su se u analizi bilježila meka i tvrda izdanja određenih djela. Takvih je u 2013. godini ukupno 74, u 2014. 79, a u 2015. 53. U skladu s tim, u trima je godinama ukupno izdano 1659 književnih djela, odnosno 668 različitih književnih djela u 2013. godini, 569 u 2014., a 422 u 2015. godini. Ako se pak oduzmu ista djela tiskana u svim trima ili dvjema od tri godine, broj je individualnih beletrističkih djela 1622.

Graf 2. Broj beletrističkih djela po godištima

5.3.3. Analiza prevedenih autora

Što se tiče autora zastupljenih u analizi, njih je ukupno 1280 za sva tri godišta, a *Graf 3* prikazuje njihov ukupan broj za svaku godinu pojedinačno.

Graf 3. Zastupljenost prevedenih autora po godištima

Kod autora je zanimljivo promotriti njihovu individualnu zastupljenost. Individualno je autora u uzorku bilo 1103, a *Tablica 3* prikazuje koliki broj autora ima određen broj zapisa u svim godištima zajedno. Lako je uočiti kako je za sva tri godišta najviše autora s jednim zapisom, a zatim onih s dva te da broj zapisa obrnuto proporcionalno pada. Prosjek zapisa po autoru je 1,5 za 2013. i 2014., a 1,3 za 2015. godinu.

ZASTUPLJENOST AUTORA	BROJ ZAPISA			UKUPNO
	2013.	2014.	2015.	
autori s 1 zapisom	343	319	270	932
autori s 2 zapisa	100	72	63	235
autori s 3 zapisa	26	19	11	56
autori s 4 zapisa	12	13	4	29
autori s 5 zapisa	4	6	3	13
autori sa 6 zapisa	8	4	1	13
autori sa 7 zapisa	1	0	0	1
autori s 8 zapisa	0	0	1	1
autori s 9 zapisa	0	1	0	1
autori s 14 zapisa	1	0	0	1
autori sa 16 zapisa	0	1	0	1
PROSJEČAN BROJ ZAPISA PO AUTORU:	1,5	1,5	1,3	

Tablica 3. Zastupljenost autora po godištima

U 2013. godini najveći broj zapisa, njih 14, ima J. R. Ward – američka bestseller autorica Jessica Bird koja pod ovim pseudonimom objavljuje erotsku fikciju. Ona također ima i najveći broj djela po autoru za tu godinu – sedam. Svih sedam beletrističkih djela su

bestseleri, od kojih su četiri aktualna, a tri nisu. Riječ je o romanima engleskoga izvornika koji su dijelom američke književnosti, a sve ih je izdala nakladnička kuća Znanje iz Zagreba.

Ističe se još i Lee Child sa sedam zapisa, odnosno šest djela, također nakladničke kuće Znanje i bestselera, ali engleske književnosti. Po šest su zapisa imali Agatha Christie, Walt Disney, Julie Garwood, Joanne Kathleen Rowling, Jo Nesbø i Anders De la Motte, a pet Sven Nordqvist, Jane Feather, Jeff Kinney i Collen McCullough.

U 2014. godini najviše je zapisa imao Geronimo Stilton, svjetska uspješnica dječje književnosti. Zapisa je ukupno 16, a djela osam, što je ujedno i najveći broj djela po autoru u 2014. godini. Izdavač je Extrade iz Kastava, a riječ je o romanima talijanske književnosti.

I u ovom se godištu s velikim brojem zapisa – njih devet, pojavljuje Lee Child, čijih se pet djela izdalo na hrvatskome jeziku u 2014. godini. Po šest su zapisa imali Christina Lauren, Jane Feather, Joanne Kathleen Rowling i Sylvia Day, a pet Lois McMaster Bujold, Julie Garwood, Judith McNaught, Jodi Ellen Malpas, Jo Nesbø i Elizabeth Chadwick.

2015. godine najviše je zapisa imao Georges Simenon, svjetski slavan francusko-belgijski pisac detektivskih romana. Njegovih je zapisa osam, a djela četiri. Riječ je o starim romanima francuskoga jezika iz 20. stoljeća francuske književnosti u Belgiji, a izdala ih je kuća Fokus komunikacije iz Zagreba.

Kao književnik sa šest zapisa javlja se Geronimo Stilton, a s pet zapisa Gilbert Keith Chesterton, Jodi Ellen Malpas i Nora Roberts, koja ima najveći broj djela po autoru u ovome godištu – pet.

Zanimljivo je kako svo troje najzastupljenijih autora stvara djela poprilično specifičnih književnih žanrova. Dakako, u svim je slučajevima riječ o romanima, a žanrovski su se tu pronašli popularni detektivski i ljubavni, odnosno erotski te dječji romani, ali začudo, niti jedan triler. Neočekivano, samo je jedna autorica engleskoga govornog područja i američke književnosti, dok su se među najzastupljenijima našle francuska književnost u Belgiji i talijanska.

Što se tiče pojavnosti u svim godištim, čak je njih 84 prisutno u sva tri, dok ih je 240 prisutno u barem dva. Najviše bibliografskih jedinica ima Geronimo Stilton (24), zatim J. R. Ward (21). Ostali zastupljeni autori su: Lee Child (17), Jane Feather (14), Jo Nesbø (14), Nora Roberts (12), Sylvia Day (11), George R. R. Martin (10), Jodi Ellen Malpas (10), Georges Simenon (8), Jeff Kinney (8), Judith McNaught (8) i Sue Townsend (8).

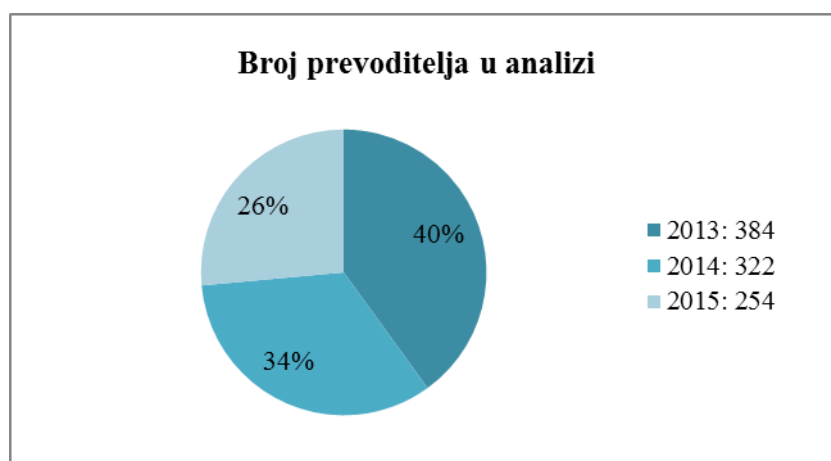
Zanimljivo je promotriti i omjer autora prema spolu. Prema *Tablici 4* vidi se da u svakom godištu prevladavaju muški autori pa je tako žena u prosjeku 32% manje nego muškaraca u sva tri godišta.

SPOL AUTORA	BROJ ZAPISA			
	2013.	2014.	2015.	UKUPNO
muški	291	256	212	759
ženski	199	176	138	513
m/ž ⁶⁶	5	3	3	11

Tablica 4. Spol autora

5.3.4. Prevoditelji prisutni u analizi

Nakon autora, u analizi se bibliografskih jedinica pozornost prebacila na prevoditelje književnih djela. Njih je u 2013. godini bilo 384, godinu dana kasnije 322, a u 2015. 254 (Graf 4).

Graf 4. Broj prevoditelja u analizi

Što se tiče broja zapisa, u svakoj je godini najviše onih sa samo jednim zapisom, zatim onih s dva itd., dok je prosječan broj zapisa po autoru u dvjema godinama 2, a u 2015. 1,9 (Tablica 5).

ZASTUPLJENOST PREVODITELJA	BROJ ZAPISA			
	2013.	2014.	2015.	UKUPNO
prevoditelji s 1 zapisom	209	197	148	554
prevoditelji s 2 zapisa	61	54	54	169
prevoditelji s 3 zapisa	24	30	27	81
prevoditelji s 4 zapisa	20	14	10	44
prevoditelji s 5 zapisa	13	8	7	28
prevoditelji sa 6 zapisa	6	5	2	13

⁶⁶ Oznaka m/ž označava suautorstvo muške i ženske osobe na pojedinom književnom djelu.

prevoditelji sa 7 zapisa	8	5	2	15
prevoditelji s 8 zapisa	2	2	0	4
prevoditelji s 9 zapisa	4	2	3	9
prevoditelji s 10 zapisa	2	0	0	2
prevoditelji s 11 zapisa	0	0	1	1
prevoditelji s 12 zapisa	0	2	0	2
prevoditelji s 13 zapisa	1	1	0	2
prevoditelji sa 16 zapisa	0	16	0	16
nepoznat prevoditelj	23	1	0	24
PROSJEČAN BROJ ZAPISA PO PREVODITELJU:	2	2	1,9	

Tablica 5. Zastupljenost prevoditelja po godištima

U 2013. godini najviše zapisa ima Mate Maras, njih 14. Riječ je o 12 djela od kojih je sedam prevedeno s engleskog, četiri s talijanskog, a jedno djelo s francuskoga jezika. Prijeводе su izdali Lumen izdavaštvo (3), Školska knjiga (1), Hrvatska knjižnica za slijepe (4), Znanje (1), Algoritam (1), Koprivnica: Šareni dućan (2), Zagreb: Vuković & Runjić (2). Trinaest je zapisa, a devet prevedenih djela imala Vesna Valenčić – osam s engleskog, a jedno s turskoga jezika, a sve za Leo-commerce iz Rijeke. Ona je imala najviše prevedenih djela beletristike po autoru u 2013. godini. Deset su zapisa imali Miloš Đurđević i Ivan Zorić.

Zanimljivo je da su u ovoj godini čak 23 zapisa s nepoznatim prevoditeljem. Ovdje je u 19 slučajeva riječ o izdanjima Hrvatske knjižnice za slijepe na brajici, a prevedena su djela s engleskog, njemačkog, španjolskog, francuskog, talijanskog, ruskog i grčkoga jezika.

U 2014. godini čak 16 zapisa, ali osam djela imaju Tatjana Rukavina i Maja Winkler. Riječ je o prijevodima s talijanskoga za Kastav: Extrade. Trinaest zapisa, a deset djela ima Vesna Valenčić, dok dvanaest imaju Zlatko Crnković i Mirna Čubranić. Mirna Čubranić ima i najviše prevedenih djela u 2014. godini u usporedbi s ostalim autorima.

2015. godine najviše je prijevoda lijepe književnosti imala Željka Černok. Riječ je o jedanaest zapisa prijevoda devet dijela sa švedskoga i norveškog jezika za Frakturu (6), Nakladu Ljevak (1), Disput i Hrvatsko filološko društvo (1) te V.B.Z (1). Devet je zapisa i devet djela imala Vesna Valenčić, a još su devet zapisa imali i Dolores Jovanović (3 djela) te Predrag Raos (5 djela). Najveći broj djela po prevoditelju imale su Željka Černok i Vesna Valenčić.

Kada se sve tri godine uzmu u obzir, najviše je prijevoda djela beletristike imala Vesna Valenčić, čak 35. Nakon toga slijedi Mirna Čubranić s 28 zapisa. Mate Maras, Mirjana Čanić i Mladen Jurčić imaju po 20, a Iva Ušćumlić Gretić i Miloš Đurđević 19 bibliografskih jedinica.

Što se tiče spola prevoditelja, slika je puno drugačija nego kod autora djela. Naime, muških je prevoditelja čak 52% manje nego ženskih i ta je natpolovična premoć vidljiva u sva tri godišta.

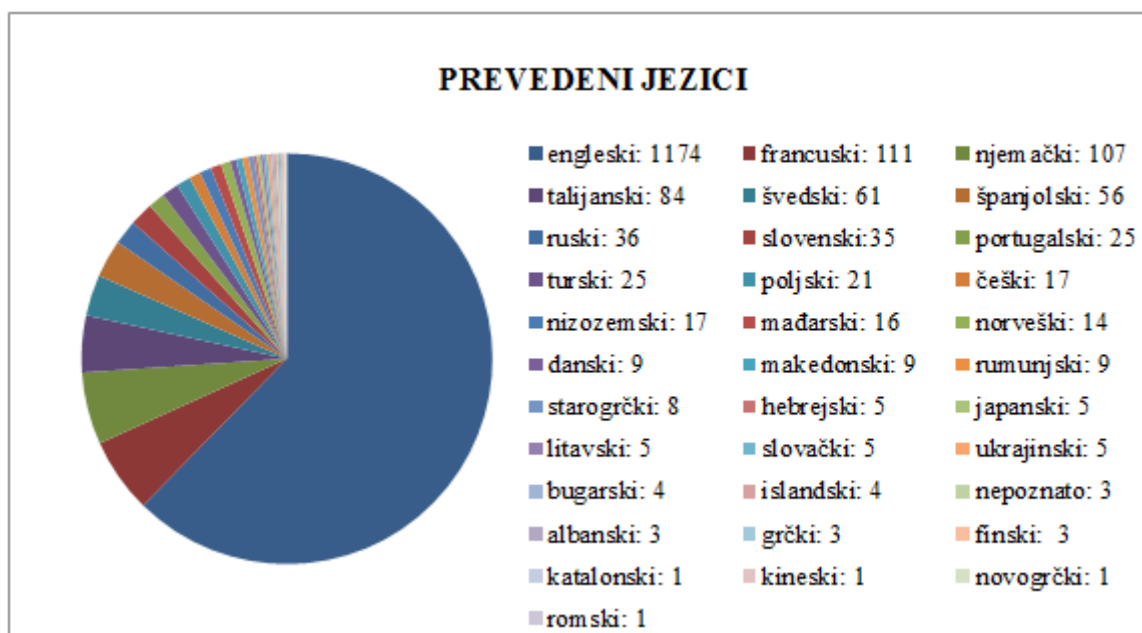
SPOL PREVODITELJA	BROJ ZAPISA			
	2013.	2014.	2015.	UKUPNO
muški	96	101	85	282
ženski	233	208	159	600
m/ž ⁶⁷	18	12	10	40
nepoznat	23	1	0	24

Tablica 6. Spol prevoditelja

5.3.5. Prevođeni jezici

Kako su temom ovoga diplomskog rada *prijevođi* beletristike, važno je obratiti pozornost i na jezike s kojih su književna djela prevođena. Njih je u sva tri godišta bilo ukupno 34. Očekivano, kao što je vidljivo na *Grafu 5*, najzastupljeniji je engleski s 1174 bibliografske jedinice, a nekoliko stotina zapisa manje od njega imaju drugi i treći najzastupljeniji jezici – francuski (111 zapisa) i njemački (107 zapisa). Očekivalo se kako će njemački i talijanski biti najzastupljeniji poslije engleskoga jezika, ali ipak se francuski pokazao dominantnijim. Talijanski je tek na četvrtome mjestu s 84 zapisa, a slijede ga švedski (61) i španjolski (56). Što se tiče najmanje zastupljenih jezika, po jednu bibliografsku jedinicu imaju katalonski, kineski, novogrčki i romski jezik, a tri su zapisa s neutvrđanim jezikom izvornika.

⁶⁷ Oznaka m/ž označava suradništvo muške i ženske osobe kod prijevođa pojedinoga književnog djela.

Graf 5. Broj prevedenih jezika

Pojedinačno, najviše je jezika zastupljeno u 2013. godini – njih 30 i dva nepoznata. U 2014. su se pojavila 24 različita jezika originala, a u 2015. 27 poznatih i jedan nepoznati. *Tablica 7* prikazuje najzastupljenije jezike po godištima. U skladu s njihovim ukupnim brojem bibliografskih jedinica, i pojedinačno je najzastupljeniji jezik originala engleski, a slijede ga francuski, njemački i talijanski. Razlika se pojavljuje tek kod petoga najzastupljenijeg jezika – u 2013. i 2015. je to švedski, a u 2014. španjolski. Nakon petog mjesta nema više pravilnosti te je pojavnost jezika po godinama vrlo raznolika.

JEZIK ORIGINALA	BROJ ZAPISA		
	2013.	2014.	2015.
engleski	511	423	240
francuski	31	41	39
njemački	34	37	36
talijanski	25	38	21
švedski	22	španjolski 17	švedski 28
ruski	21	slovenski 14	turski 12

Tablica 7. Najzastupljeniji jezici prevođenja po godištima

Valja spomenuti još i bosanski jezik. Naime, postoji određen broj bibliografskih jedinica prevedenih upravo na njega te nose UDK oznaku =163.4(497.6) za bosanski jezik. Ti su zapisi uzeti u obzir u analizi jer je riječ o prijevodima beletristike na Hrvatima razumljiv

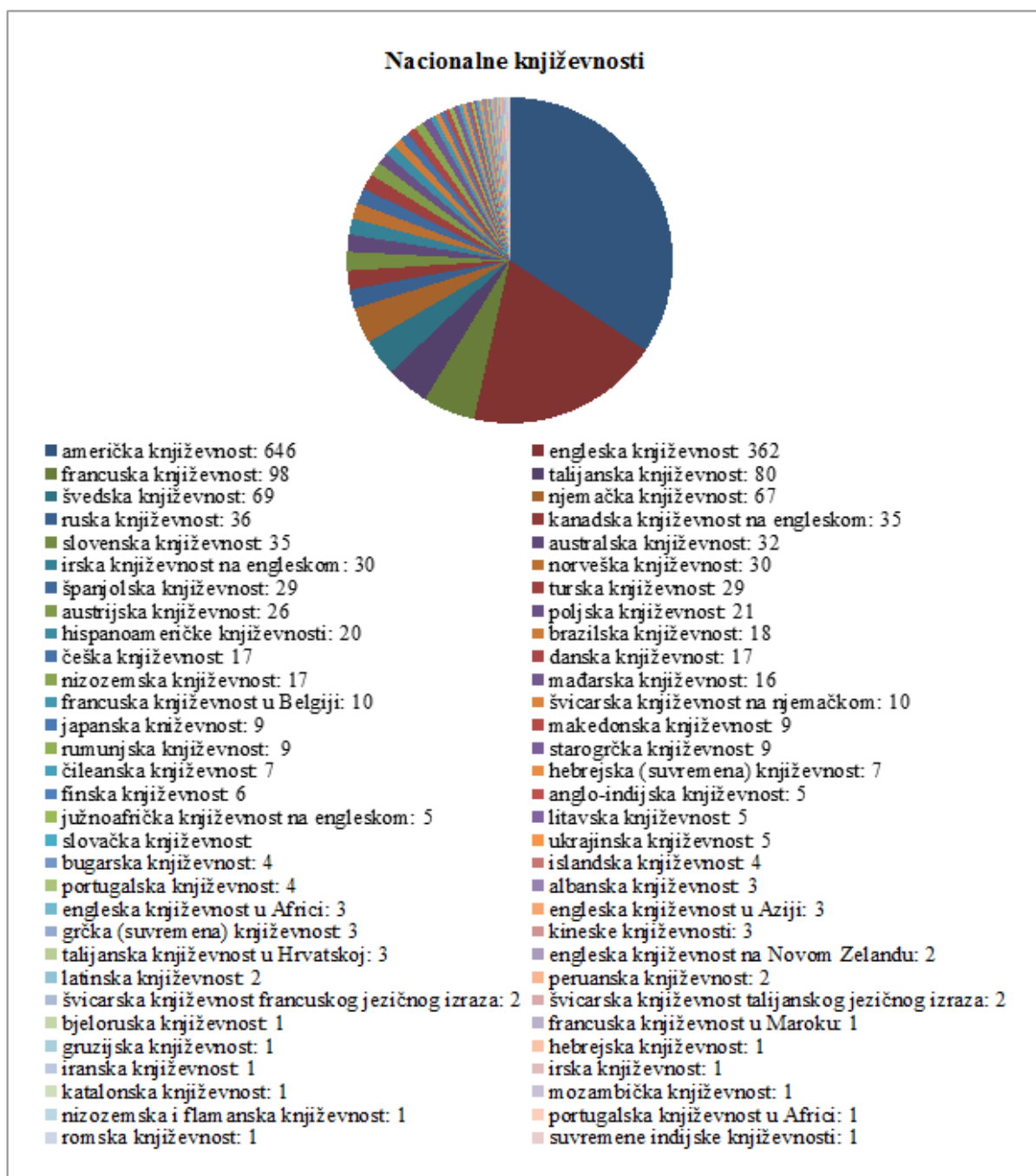
jezik koji su uostalom izdani i u Zagrebu i u Sarajevu od strane nakladnika Buybook za oba tržišta te ne postoje izdanja na hrvatskome jeziku za ta djela. Takvih je bibliografskih jedinica ukupno pet – jedna u 2013., tri u 2014. i dvije u 2015. godini.

5.3.6. Analiza pojedinačnih nacionalnih književnosti⁶⁸

Na početku se prikazivanja analize istaknulo koje su sve UDK skupine zastupljene u zadnjim trima godinama u Hrvatskoj nacionalnoj bibliografiji, a sada će se te skupine raščlaniti na individualne nacionalne književnosti kako bi se transparentno prikazala njihova prisutnost u prijevodima lijepe književnosti na hrvatski jezik.

U svim su godištima ukupno prisutne 62 različite nacionalne književnosti. Prema *Grafu 6.* vidi se kako su, očekivano, najzastupljenije američka i engleska književnost, ali i da je bibliografskih jedinica engleske književnosti 44% manje nego onih američke. Svih je 60 drugih književnosti prisutno s manje od sto zapisa po jeziku, a više od pedeset zapisa imaju francuska (98), talijanska (80), njemačka (67) i švedska (69) književnost. Što se tiče najmanje zastupljenosti, po jednu bibliografsku jedinicu imaju bjeloruska, gruzijska, iranska, hebrejska, mozambička, romska, katalonska, irska (keltska književnost), francuska književnost u Maroku, portugalska književnost u Africi, suvremene indijske književnosti i flamanska književnost.

⁶⁸ Pojam nacionalnih književnosti odnosi se i na književnosti na pojedinim jezicima.

Graf 6. Zastupljene nacionalne književnosti

Pojedinačno je najviše zastupljenih nacionalnih književnosti u zapisima iz 2013. godine – njih 54. U 2014. ih je 40, a u 2015. 48. Tablica 8 prikazuje najzastupljenije nacionalne književnosti po godištima. Slično kao i kod jezika, dominiraju američka i engleska književnost, odnosno književnosti engleskoga jezičnog izraza. Treća je najzastupljenija francuska, a četvrta talijanska književnost. Njemačka je književnost po zastupljenosti tek na petom mjestu u 2014. i 2015. godini, a u 2013. čak na šestom gdje je više bibliografskih

jedinica imala švedska književnost. Nakon nje, više nema pravilnosti u zastupljenosti nacionalnih književnosti po godištima.

NACIONALNA KNJIŽEVNOST	BROJ ZAPISA		
	2013.	2014.	2015.
američka književnost	280	232	134
engleska književnost	156	141	65
francuska književnost	30	38	30
talijanska književnost	23	38	19
njemačka književnost	19	26	22
švedska književnost	25	13	31
ruska književnost	20	slovenska književnost 14	turska književnost 14

Tablica 8. Najzastupljenije nacionalne književnosti

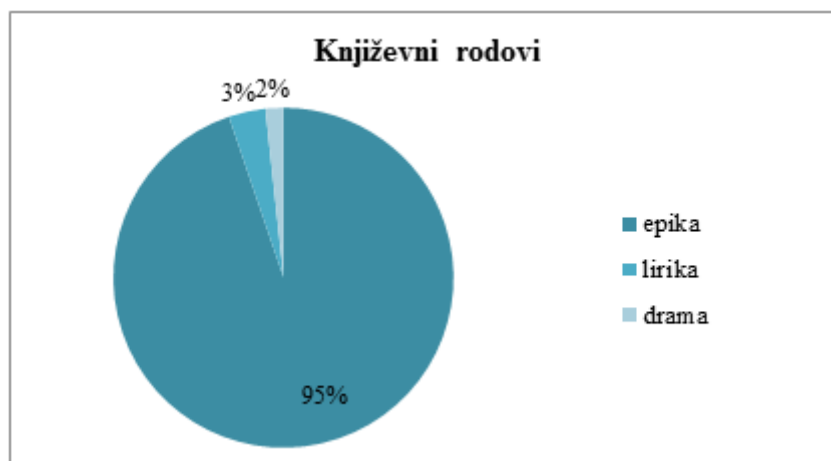
Iz *Tablice 8* može se vidjeti kako je na sedmom mjestu po zastupljenosti u 2014. godini slovenska književnost. Što se tiče južnoslavenskih književnosti, kojima i hrvatska književnost pripada, zastupljene su slovenska književnost s 35 bibliografskih jedinica, makedonska s devet i bugarska s četiri zapisa. Lako je primijetiti da su bošnjačka te srpska i crnogorska književnost izostale u analiziranom uzorku. Tome nije tako zato što se djela tih književnosti ne tiskaju u Hrvatskoj, nego zato što se ona ne prevode. Naime, djela bošnjačke i srpske književnosti nije potrebno prevoditi na hrvatski kako bi se ona razumjela te se, u analiziranim godištima niti nisu. Jedino valja napomenuti kako su djela srpske književnosti tiskana na latinici, ali svejedno na srpskome jeziku. U poglavlju su se o prevedenim jezicima spomenule bibliografske jedinice na bosanskome jeziku, ali iz već navedenoga razloga da je u tim slučajevima riječ o prijevodima dijela nekih drugih nacionalnih književnosti na bosanski jezik, a ne bošnjačkih djela prevedenih na hrvatski jezik. U svakom slučaju, djela bošnjačke i srpske književnosti nisu navedena u analizi Nacionalne bibliografije jer ne zadovoljavaju kriterij po kojemu bibliografske jedinice moraju biti prijevodi i u skladu s time, imati prevoditelja.

5.3.7. Književni rodovi i vrste

Kao što je već rečeno, beletristika spada pod estetsku kategoriju književnosti te služi zabavi i uživanju. Najčešće je kod lijepe književnosti riječ o proznim djelima – romanima i novelama, ali u ovom su istraživanju zastupljeni i drugi književni oblici.

Počevši od književnih rodova, u analizi su prisutna sva tri – epika, lirika i drama. Kako su beletristička djela najčešće prozna, očekivano najviše bibliografskih jedinica pripada epici, čak njih 95% (Graf 7).

Zasebno gledajući, u 2013. godini je epskih djela bilo 717, u 2014. 617, a u 2015. 450. Što se lirskih djela tiče, njih je 2013. bilo 22, 2014. 25, a 2015. 20. Drama je najslabije zastupljena u svim godištim pa je 2013. bilo 19 djela, 2014. sedam, a 2015. samo šest. Razlika među brojem bibliografskih jedinica s obzirom na žanr je ogromna i očekivana, ali samo djelomično opravdana. Pretpostavka je da se od strane književnosti najčešće prevode popularni autori i njihove uspješnice koje su uglavnom prozne, ali to ne bi smjelo umanjiti vrijednost ostalih književnih vrsta. Beletristička književnost kakvu danas poznajemo postoji od 17. stoljeća, dok književnost sama po sebi živi od antičkih vremena.

Graf 7. Zastupljenost književnih rodova

Što se književnih vrsta tiče, roman je neosporivo najčešći književni oblik u svim godištim, što i ne čudi jer je ta najopširnija prozna vrsta u današnje vrijeme najpopularnija. Prema rezultatima istraživanja (Tablica 9), roman se pojavio u čak 1554 bibliografskih jedinica, što je 83% svih obrađenih zapisa. Druga su najzastupljenija književna vrsta također prozne pripovijetke i novele⁶⁹ koje, iako su druge najzastupljenije, bilježe samo 141 bibliografsku jedinicu, odnosno imaju 91% zapisa manje nego što to ima roman. Na trećem su mjestu pjesme koje imaju 67 bibliografskih jedinica,⁷⁰ a slijede drame s 32 bibliografske

⁶⁹ Iako se u radu već navela razlika između pripovijetke i novele, one su se ovdje zbog jednostavnosti promatrale zajedno s obzirom na to da prema UDK klasifikaciji imaju zajedničku oznaku za književni oblik (82-32).

⁷⁰ S obzirom na to da su prema UDK klasifikaciji pod oznakom 82-1, nije se išlo u dublju analizu i vrste pjesama, pogotovo jer se liriku može, a i ne mora promatrati kao dio beletristike u ovom radu.

jedinice.⁷¹ Nakon toga slijedi niz proznih književnih vrsta i oblika: eseji (21), biografija (15), priče (12), putopis (11), dnevnik (7), memoari (7) i autobiografija (5). Epske su pjesme zastupljene s četiri bibliografske jedinice, a riječ je o lirsko-epskoj vrsti manjoj od epa koja sadrži obilježja i pjesme i epa. Tu su još kratke priče s tri zapisa te književnost s religioznom tematikom općenito (1), satira u prozi (1) te dva zapisa drugih proznih književnih vrsta.

KNJIŽEVNE VRSTE	BROJ ZAPISA		
	2013.	2014.	2015.
roman	615	551	388
pripovijetke i novele	62	33	46
pjesme	22	25	20
drama	20	6	6
eseji	8	8	5
biografija	9	4	2
priče	5	6	1
putopis	5	2	4
dnevnik	4	3	0
memoari	0	5	2
autobiografija	3	1	1
epske pjesme	3	1	0
kratke priče	1	1	1
književnost s religioznom tematikom općenito	1	0	0
satira u prozi	1	0	0
druge književne vrste ⁷²	2	0	0

Tablica 9. Zastupljenost književnih vrsta u istraživanju

Ukupno je u analiziranom uzorku prisutno 16 različitih književnih vrsta od kojih se većina pojavljuje u sva tri godišta uz poneki izuzetak – najmanje zastupljene književne vrste poput memoara, epske pjesme, kratke priče te satire u prozi.

5.3.8. Vrsta građe

Kao što je rečeno, ukupno je bibliografskih jedinica bilo 1883 za sva tri godišta. Iako su skoro sva analizirana djela u obliku knjige, bilo je ponešto iznimaka. Inače, knjižnična je građa „svaki jezični, slikovni i zvučni dokument na lako prenosivom materijalu ili u

⁷¹ Prethodno rečeno odnosi se i na dramu koja je prema UDK klasifikaciji označena s oznakom 82-2 i tako objedinila sve dramske vrste, bilo da je riječ o komediji, tragediji ili drami u užem smislu.

⁷² Druge književne vrste su posebna pomoćna UDK oznaka -9 pomoću koje se klasificiraju prozni tekstovi koji kombiniraju osobno, dokumentarno i književno.

elektronički čitljivu obliku informacijskoga, umjetničkog, znanstvenog ili stručnog sadržaja, proizveden u više primjeraka i namijenjen javnosti, kao i rukopisi koje knjižnica drži u svojem fondu i stavlja na raspolaganje korisnicima“.⁷³

U analiziranom se uzorku, osim tvrdo i meko ukoričenih izdanja knjiga, pojavilo i 19 bibliografskih jedinica na brajici te 21 bibliografska jedinica elektroničke građe. Iako je riječ o samo 2% sveukupne nakladničke produkcije prijevoda beletrističkih djela u tri godine, važno je spomenuti Hrvatsku knjižnicu za slijepe iz Zagreba kao jednog od pojedinačno najproduktivnijih nakladnika u analiziranom razdoblju.

5.3.9. Književnost za djecu i mlade i lektira

Pri analiziranju bibliografskih jedinica, pozornost se obratila i na UDK klasifikacijsku skupinu 93 *Književnost za djecu i mlade*. Broj je takvih djela u istraživanom uzorku nezanemariv, stoga ga je važno istaknuti.

Bibliografske jedinice književnosti za djecu i mlade čine 13% svih analiziranih bibliografskih jedinica, odnosno 251 je zapis takvih djela (*Tablica 10*). Od toga ih je 107 u 2013. godini, 85 u 2014. i 59 u 2015. U svakoj je godini broj zapisa književnosti za djecu veći od onoga za mlade. Nije teško primijetiti da je broj takvih beletrističkih djela opadao kroz analizirane godine. Zašto je tomu tako, nije lako zaključiti. Jedna je pretpostavka da se jednostavno izdavalo manje takvih djela književnosti za djecu i mlade, ali vjerojatnija je ona da bibliografi jednostavno nisu dodavali oznaku 93 pri bilježenju bibliografskih jedinica. Nekoliko je takvih slučajeva uočeno, ali je nemoguće za svaku od 1883 bibliografske jedinice provjeriti je li ili nije ona možda pripadnik ove skupine, a također se dosta književnih djela može svrstati i pod književnost za odrasle i pod književnost za mlade. S obzirom na navedeno, u *Tablici 10* su prisutni samo oni zapisi koji su u UDK klasifikacijskoj oznaci imali navedenu skupinu 93.

SKUPINA 93	BROJ ZAPISA		
	2013.	2014.	2015.
93 književnost za djecu	69	49	32
93 književnost za mlade	38	36	27
UKUPNO	107	85	59

Tablica 10. Zastupljenost književnosti za djecu i mlade

⁷³ Proleksis enciklopedija. *Knjižnična građa*. Pregled: 3.6.2017.

Važno je spomenuti još i lektire. Zanimljivo, iako učestalo korištene u generacijama školaraca, broj njihovih novih izdanja ipak je malen. 2013. godine ih je izdano 26, 2014. devet, a 2015. samo tri. To je ukupno 38 bibliografskih jedinica, što je oko 1% od ukupnoga broja analiziranih zapisa. Ono što je kod njih očekivano, jest da je riječ uglavnom o starim djelima s većim brojem već objavljenih izdanja. Od njih 38, samo su dvije nastale u 20. stoljeću, tj. 2001. i 2002. godine, ali niti jedna nije aktualna.

5.3.10. Status originala i autora u svijetu

Uz aktualnost djela i autora o kojoj će riječi biti nešto kasnije, njihova je recepcija u čitateljskoj javnosti glavna nepoznanica radi koje je ovo istraživanje rađeno. Naime, dosta je lako pretpostaviti koji će jezici ili nacionalne književnosti biti najzastupljeniji u prevođenju, a još lakše koji književni oblici; ali o tome koja će književna djela nakladnici odlučiti objaviti, nije lako zaključiti iz promatračke perspektive. Naravno, pretpostavka je da su bestseleri prvi odabir, ali ako nije riječ o književnosti engleskoga jezičnog izraza, koliko je lako zaključiti što je uspješnica, a što nije? Ako se tome doda činjenica da je Hrvatska relativno mala zemlja s relativno malim brojem izdanja prijevoda beletristike – s obzirom na to koliko se knjiga svake godine objavi u cijelome svijetu – za pretpostaviti je da će se u odabranom uzorku naći i djela koja više nisu aktualna – dapače, i ona koja su već poprilično zastarjela.

Kako bi se što transparentnije donijeli zaključci o ovoj hipotezi, za istraživanje su iskorištene određene sintagme kojima su se opisivale slične bibliografske jedinice. Prije nego što se rezultati prikažu, valja objasniti korištene fraze:

- **BESTSELER; AKTUALNO.** Koristi se kada je riječ o svjetskoj uspješnici izdanoj na raznim svjetskim jezicima i u velikom broju izdanja, a koja je na hrvatski jezik prevedena i objavljena u periodu od dvije godine.⁷⁴
- **BESTSELER.** Koristi se kada je riječ o svjetskoj uspješnici izdanoj na raznim svjetskim jezicima i u velikom broju izdanja, a koja je na hrvatski jezik već prevedena i bila objavljena i prije godišta obuhvaćenih u analizi, odnosno prije 2013. godine što podrazumijeva da je u analiziranom uzorku riječ o drugom, trećem ili nekom drugom izdanju koje nije prvo.

⁷⁴ U većini je slučajeva riječ o prvom izdanju djela na hrvatski jezik.

- **BESTSELER; nije aktualno.** Koristi se kada je riječ o svjetskoj uspješnici izdanoj na raznim svjetskim jezicima i u velikom broju izdanja, a koja je na hrvatski jezik prevedena i objavljena u periodu većem od dvije godine.
- **BESTSELER; staro djelo.** Koristi se kada je riječ o svjetskoj uspješnici izdanoj na raznim svjetskim jezicima i u velikom broju izdanja, a čiji je original prvi puta izdan prije 2000. godine.
- **BESTSELER AUTOR; AKTUALNO.** Koristi se kada je riječ o svjetski poznatom književniku čija su djela izdana na raznim svjetskim jezicima i u velikom broju izdanja, ali djelo iz bibliografske jedinice nije nužno svjetska uspješnica⁷⁵ ili je nemoguće utvrditi je li svjetski bestseller.⁷⁶ Ipak, to je djelo na hrvatski jezik prevedeno i objavljeno u periodu od dvije godine.
- **BESTSELER AUTOR.** Koristi se kada je riječ o svjetski poznatom književniku čija su djela izdana na raznim svjetskim jezicima i u velikom broju izdanja, ali djelo iz bibliografske jedinice nije nužno svjetska uspješnica ili je nemoguće utvrditi je li svjetski bestseller. To je djelo koje je na hrvatski jezik već prevedeno i bilo objavljeno i prije godišta obuhvaćenih u analizi, odnosno prije 2013. godine što podrazumijeva da je u analiziranom uzorku riječ o drugom, trećem ili nekom drugom izdanju koje nije prvo.
- **BESTSELER AUTOR; nije aktualno.** Koristi se kada je riječ o svjetski poznatom književniku čija su djela izdana na raznim svjetskim jezicima i u velikom broju izdanja, ali djelo iz bibliografske jedinice nije nužno svjetska uspješnica ili je nemoguće utvrditi je li svjetski bestseller. To je djelo koje je na hrvatski jezik prevedeno i objavljeno u periodu većem od dvije godine.
- **BESTSELER AUTOR; staro djelo.** Koristi se kada je riječ o svjetski poznatom književniku čija su djela izdana na raznim svjetskim jezicima i u velikom broju izdanja, ali djelo iz bibliografske jedinice nije nužno svjetska uspješnica ili je nemoguće utvrditi je li svjetski bestseller, a čiji je original prvi puta izdan prije 2000. godine.

⁷⁵ Djelo ne mora nužno biti manje popularno od drugih, može biti da je objavljeno tek nedavno pa nije stiglo ostvariti veliku popularnost. U svakom je slučaju važno istaknuti popularnost njegova autora.

⁷⁶ U nastavku će se teksta navesti koji su sve bili načini provjere aktualnosti djela i recepcije autora, ali ponekad je jednostavno teško naći informaciju o popularnosti na svjetskoj razini, pogotovo za nedavno objavljena djela.

- **Popularno djelo; AKTUALNO.** Koristi se kada je riječ o uspješnici neke određene književnosti ili nekog geografskog područja koja je izdana na nekoliko svjetskih jezika i u više izdanja, ali nije svjetski bestseller. Uspješnica je na hrvatski jezik prevedena i objavljena u periodu od dvije godine.
- **Popularno djelo.** Koristi se kada je riječ o uspješnici neke određene književnosti ili nekog geografskog područja koja je izdana na nekoliko svjetskih jezika i u više izdanja, ali nije svjetski bestseller. Uspješnica je na hrvatski jezik već prevedena i bila objavljena i prije godišta obuhvaćenih u analizi, odnosno prije 2013. godine što podrazumijeva da je u analiziranom uzorku riječ o drugom, trećem ili nekom drugom izdanju koje nije prvo.
- **Popularno djelo; nije aktualno.** Koristi se kada je riječ o uspješnici neke određene književnosti ili nekog geografskog područja koja je izdana na nekoliko svjetskih jezika i u više izdanja, ali nije svjetski bestseller. Uspješnica je na hrvatski jezik prevedena i objavljena u periodu većem od dvije godine.
- **Popularno djelo; staro djelo.** Koristi se kada je riječ o uspješnici neke određene književnosti ili nekog geografskog područja koja je izdana na nekoliko svjetskih jezika i u više izdanja, ali nije svjetski bestseller, a čiji je original prvi puta izdan prije 2000. godine.
- **Popularan autor; AKTUALNO.** Koristi se kada je riječ o književniku popularnom za svoju naciju ili na teritoriju nekoliko država čija su djela izdana na nekoliko svjetskih jezika i u više izdanja, ali autor nije poznat i popularan u cijelome svijetu. Djelo je na hrvatski jezik prevedeno i objavljeno u periodu od dvije godine.
- **Popularan autor.** Koristi se kada je riječ o književniku popularnom za svoju naciju ili na teritoriju nekoliko država čija su djela izdana na nekoliko svjetskih jezika i u više izdanja, ali autor nije poznat i popularan u cijelome svijetu. To je djelo koje je na hrvatski jezik već prevedeno i bilo objavljeno i prije godišta obuhvaćenih u analizi, odnosno prije 2013. godine što podrazumijeva da je u analiziranom uzorku riječ o drugom, trećem ili nekom drugom izdanju koje nije prvo.

- **Popularan autor; nije aktualno.** Koristi se kada je riječ o književniku popularnom za svoju naciju ili na teritoriju nekoliko država čija su djela izdana na nekoliko svjetskih jezika i u više izdanja, ali autor nije poznat i popularan u cijelome svijetu. To je djelo koje je na hrvatski jezik prevedeno i objavljeno u periodu većem od dvije godine.
- **Popularan autor; staro djelo.** Koristi se kada je riječ o književniku popularnom za svoju naciju ili na teritoriju nekoliko država čija su djela izdana na nekoliko svjetskih jezika i u više izdanja, ali autor nije poznat i popularan u cijelome svijetu, a čiji je original prvi puta izdan prije 2000. godine.
- **AKTUALNO.** Koristi se za djela koja su na hrvatski jezik prevedena i objavljena u periodu od dvije godine, a nisu svjetske uspješnice niti popularna djela neke nacionalne književnosti.
- **Nije aktualno.** Koristi se za djela koja su na hrvatski jezik prevedena i objavljena u periodu većem od dvije godine, a nisu svjetske uspješnice niti popularna djela neke nacionalne književnosti.
- **Staro djelo.** Koristi se za djela čiji je original prvi put izdan prije 2000. godine. Koristi se i za klasične svjetske autore čija su djela klasici svjetske književnosti te su prevedena na mnoge jezike i u mnogo izdanja, ali i na ona djela čiji autori nisu poznati niti popularni, ali pripadaju nekom od prošlih stoljeća.
- **Lektira.** Koristi se za djela koja su na hrvatski jezik prevedena i objavljena u periodu većem od dvije godine, a koriste se kao školska lektira te imaju već obavljenih izdanja.
- **Lektira; staro djelo.** Koristi se za djela čiji je original prvi puta izdan prije 2000. godine, a koriste se kao školska lektira te imaju već dosta obavljenih izdanja.

Ono što je važno još napomenuti jest način provjere recepcije djela i autora. Gore dodijeljene sintagme pridavale su se zapisima tek nakon što je svaka bibliografska jedinica istražena. Početni je korak bilo pretraživanje pomoću tražilice *Google*. Za svaku se bibliografsku jedinicu čitao tekst o autoru, a ako je bilo – i o djelu, dostupan na Wikipediji. Čitali su se pretežno tekstovi na engleskome jeziku, ali i oni na njemačkom i

hrvatskom, te su se po potrebi konzultirale verzije u skladu s jezikom bibliografske jedinice; pretežito radi točne godine izdanja originala. Osim toga, čitale su se i osobne mrežne stranice autora ako ih je bilo. Osim s Wikipedije, podaci o recepciji proučavali su se i na mrežnoj stranici *Goodreads* te *best sellers* listama *New York Times*-a i *Amazon*-a. Uz pomoć *online* kataloga ZAKI Knjižnica grada Zagreba, kataloga Nacionalne i sveučilišne knjižnice te, po potrebi, *WorldCat* kataloga, provjeravala su se postojeća izdanja djela na hrvatskome jeziku. Ponekad su se, uz sve navedeno, konzultirale i mrežne stranice hrvatskih nakladnika te razni članci o autorima i djelima dostupni na mreži.

Prvo će se statistički prikazati zastupljenost navedenih sintagma. Valja napomenuti da nisu sva djela dobila takav opis. Primjerice, u ovom dijelu istraživanja fraze su se dodjeljivale književnim djelima, a ne bibliografskim jedinicama, tako da je njihov broj umanjen za broj djela tiskanih u mekom i tvrdom uvezu. Također, kod pojedinih se djela nikako nije moglo doći do podatka o godini izdanja originala ili čak informaciji o samom postojanju djela i autora, tako da se takvim djelima nije dodijelila niti jedna od navedenih fraza.

Prema podacima u *Tablici 11* vidi se da je sveukupno u svim godištim najviše bilo upravo aktualnih bestselera. Riječ je o 285 djela lijepe književnosti koja su izdana u prijevodu na hrvatski jezik u roku od maksimalno dvije godine od godine izlaska originala te se radi o prvim izdanjima tih djela. Ako je rečeno da je ukupno 1659 analiziranih djela beletristike, aktualne uspješnice čine 17% svih djela prisutnih u uzorku. Nešto manji broj djela, njih 276, imaju oznaku „nije aktualno“ koja se koristi za djela koja su na hrvatski jezik prevedena i objavljena u periodu većem od dvije godine, a nisu svjetske uspješnice niti popularna djela neke nacionalne književnosti. 16% takvih djela je poprilično veliki broj, s obzirom na to da je aktualnih bestselera tek jedan posto više. S jednakim su se postotkom na trećem mjestu našla stara djela, odnosno djela čiji je original prvi puta izdan prije 2000. godine. Njihov je broj djelomično toliki zbog činjenice da je ta fraza davana i djelima koja se smatraju svjetskim klasicima, ali činjenica je da su to već vrlo zastarjela djela. Poražavajuće, stara djela i neaktualna djela koja se ne smatraju svjetskim uspješnicama čine 33% svih analiziranih djela.

Tek su se na četvrtom mjestu po zastupljenosti našla aktualna djela koja su na hrvatskome jeziku objavljena u periodu od dvije godine, ali nisu svjetske uspješnice niti popularna djela neke nacionalne književnosti, a nakon njih neaktualni bestseleri, odnosno djela čiji su originali objavljeni prije više od dvije godine. Tih je djela 108, odnosno 62% manje nego objavljenih aktualnih uspješnica što je u ovome istraživanju neočekivano.

Očekivalo se da će najzastupljenija kategorija biti bestseleri, ali se mislilo da će broj aktualnih ipak biti manji ili jednak broju neaktualnih, što dovodi do zaključka da je aktualnost u izdavanju prijevoda uspješnih svjetskih beletrističkih djela u Hrvatskoj veća od očekivane.

STATUS ORIGINALA I AUTORA U SVIJETU	BROJ DJELA
BESTSELER; AKTUALNO	285
nije aktualno	276
staro djelo	275
AKTUALNO	153
BESTSELER; nije aktualno	108
popularan autor; staro djelo	100
BESTSELER	97
BESTSELER AUTOR; nije aktualno	97
popularan autor; nije aktualno	63
lektira; staro djelo	36
BESTSELER AUTOR; staro djelo	33
popularan autor; AKTUALNO	23
BESTSELER AUTOR	22
BESTSELER AUTOR; AKTUALNO	18
popularno djelo; nije aktualno	14
popularno djelo; staro djelo	13
BESTSELER; staro djelo	8
popularan autor	7
lektira	2
popularno djelo	2
popularno djelo; AKTUALNO	1

Tablica 11. Status originala i autora u svijetu

Što se tiče pojedinačnih godišta, stanje je ponešto drugačije (*Tablica 12*). U 2013. i 2014. godini na prvom su mjestu aktualni bestseleri – kao i u sveukupnom poretku, a u 2015. su na prvom mjestu djela koja nisu aktualna. 2013. i 2014. se poklapaju u četirima najzastupljenijim grupama, a upravo su te najzastupljenije i u poretku za sva tri godišta. Problematična je 2015. godina. Najviše ima neaktualnih djela (94), zatim starih (78), pa tek onda aktualnih uspješnica kojih je tek 52. Ako se uzme podatak da su u toj godini bila ukupno 422 beletristička djela, aktualni bestseleri zauzimaju tek 12% ukupne nakladničke produkcije u 2015. godini, što je 5% manje od njihove zastupljenosti općenito u istraživanju. Treba ipak napomenuti da su sljedeće najzastupljenije grupe aktualna djela i bestseleri čija izdanja na

hrvatskome jeziku već postoje; ali to ne ublažuje činjenicu da su svjetski poznati književnici i njihova djela slabo zastupljeni u 2015. godini.

STATUS ORIGINALA I AUTORA U SVIJETU	BROJ DJELA		
	2013.	2014.	2015.
BESTSELER; AKTUALNO	119	114	52
staro djelo	110	87	78
nije aktualno	96	86	94
AKTUALNO	60	57	36
BESTSELER; nije aktualno	58	popularan autor; staro djelo	43
		BESTSELER	28

Tablica 12. Status originala i autora u svijetu po godištima

5.3.11. Godina izdanja i vremenski odmak prevođenja

Što se tiče datuma izdavanja originala, najviše je bibliografskih jedinica djela nastalih u 21. stoljeću, njih 1275, odnosno 68% svih zapisa iz uzorka. Djela iz 20. stoljeća je 400, iz 19. stoljeća 53, iz 18. stoljeća sedam, a starijih od toga trinaest. Antičkih je djela ukupno sedam, a onih s nepoznatim datumom tiskanja originala 125.⁷⁷ Najstarije književno djelo u 2013. godini tiskano je 1362. godine, a riječ je o djelu Giovannija Boccaccia *Život Danteev: raspravica*. U 2014. je godini najstarije djelo iz 1593. – *Romeo i Julija* Williama Shakespearea, a u 2015. *Guliverova putovanja* Jonathana Swifta iz 1726. godine.

VREMENSKI OKVIR IZDANJA ORIGINALA	BROJ ZAPISA		
	2013.	2014.	2015.
najstarije djelo	1362.	1593.	1726.
broj antičkih djela	4	2	1
broj zapisa do 18. st.	11	2	0
broj zapisa u 18. st.	6	0	1
broj zapisa u 19. st.	31	13	9
broj zapisa u 20. st.	178	134	88
broj zapisa u 21. st.	497	450	328
nepoznat datum izdavanja originala	27	49	49

Tablica 12. Vremenski okvir izdanja originala djela

⁷⁷ Što se nepoznatog datuma tiskanja originala tiče, najčešće je riječ ili o vrlo starim djelima ili o djelima književnosti za djecu, pretežito onim ilustriranim za koja je vrlo teško naći podatak o godini izdanja izvornika.

Puno je zanimljivije promatrati recentna djela. Kako su se za svako godište kao aktualna promatrala djela nastala najkasnije dvije godine nakon izlaska originala, analiza se orijentirala upravo na ta razdoblja. *Tablica 13* prikazuje koliko je zapisa bibliografskih jedinica čiji su originali izdani u određenim godinama te se smatraju aktualnima.

Analizirano godište	Broj izvornika po godinama		
	2011.	2012.	2013.
2013.	68	70	36
2014.	2012.	2013.	2014.
	63	93	30
2015.	2013.	2014.	2015.
	48	46	15

Tablica 13. Broj izvornika po godinama izdanja⁷⁸

U 2013. godini aktualnom razdoblju pripadaju 2011., 2012. i 2013. godina. Bibliografskih jedinica čiji su izvornici objavljeni u 2011. godini ima 79, a među njima je 39 aktualnih bestselera, jedno aktualno djelo bestseler autora te dva aktualna djela popularnih autora. Iz 2012. je godine ukupno 89 zapisa, a od njih ih je 49 aktualnih bestselera, dva aktualna djela bestseler autora te jedno aktualno djelo popularnoga autora. Djela čiji su izvornici objavljeni u 2013. godini, a iste godine prevedeni i objavljeni na hrvatskome jeziku ima 36 u 42 bibliografske jedinice, a među njima su 22 aktualna bestselera. Kako je tu riječ o najrecentnijim djelima prijevoda beletristike na hrvatski jezik, valja istaknuti i neke informacije o njima. Najzastupljeniji autori u 2013. godini su Gail Carriger i Helen Fielding s po dvije bibliografske jedinice, a najzastupljeniji nakladnici Znanje (9), Lumen izdavaštvo (4) i Algoritam (4). Najzastupljenije su književnosti u ovoj godini američka s 15 jedinica i engleska s deset, a slijede ruska s dva zapisa i talijanska književnost u Hrvatskoj s također dvije bibliografska jedinice. Po jedan zapis imaju finska, njemačka, bjeloruska, slovenska, mađarska, talijanska i južnoafrička književnost na engleskom. Zaključno rečeno, u 2013. godini je bilo ukupno 174 aktualnih književnih djela među kojima je 110 svjetskih uspješnica, pet djela bestseler autora te tri djela popularnih autora, a najviše je izvornika iz 2012. godine što znači da je među aktualnima najviše onih koji su u Hrvatskoj objavljeni godinu dana nakon izlaska izvornika.

⁷⁸ Brojevi prikazuju broj djela, a ne bibliografskih jedinica, odnosno brojevi su umanjeni za broj djela izdanih u mekom i tvrdom izdanju, dok se u tekstu navodi broj bibliografskih jedinica.

U 2014. godini aktualnom razdoblju pripadaju 2012., 2013. i 2014. godina. U 2012. su godini 74 bibliografske jedinice čiji su izvornici objavljeni te godine, a među njima su 33 bestselera, tri djela bestseler autora i jedno popularnoga autora. U 2013. je 113 zapisa od kojih je bestselera 59, šest zapisa bestseler autora te jedno popularno djelo i jedno djelo popularnoga autora. 2014. je objavljeno 30 prijevoda djela koja su nastala iste godine, a riječ je o 33 bibliografske jedinice. Među njima su 22 bestselera i jedno djelo popularnoga autora. U ovoj su godini najzastupljeniji autori Emma Chase s tri bibliografske jedinice te Yvette Manassis Corporon, Jodi Ellen Malpas, Radhika Sanghani i Samantha Young s po dva zapisa u nacionalnoj bibliografiji. Najzastupljenije su književnosti američka književnost s 18 zapisa i engleska s njih devet. Od nakladnika se ističu Mozaik knjiga (7), Znanje (4), Fokus komunikacije (4), Algoritam (3) i Profil knjiga (3). Zaključno, u 2014. je godini ukupno 186 aktualnih djela od kojih je 114 djela bestselera, devet djela bestseler autora, šest djela popularnih autora i jedno popularno djelo. Najviše je izvornika iz 2013. godine koji su u Hrvatskoj objavljeni godinu dana nakon originala.

U 2015. godini aktualnom razdoblju pripadaju 2013. i 2014. i 2015. godina. U 2013. je 55 bibliografskih jedinica izvornika objavljenih te godine, a među njima je 18 bestselera, tri zapisa bestseler autora i devet zapisa popularnih autora. 2014. je 50 zapisa od kojih je 25 bibliografskih jedinica bestselera, a po tri od bestseler autora i popularnih autora. U 2015. je 19 zapisa 15 djela čiji su originali izdani iste godine, a devet ih je bestselera te dva zapisa popularnih autora. Najzastupljeniji su autori Jodi Ellen Malpas s četiri bibliografske jedinice te David Lagercrantz i E. L. James s po dva zapisa. Od nakladnika se ističu Fokus komunikacije (6), Profil knjiga (4), Fraktura (2) i Mozaik knjiga (2), a najzastupljenije su književnosti engleska sa sedam zapisa i američka književnost sa šest. Švedska književnost ima dva zapisa, a po jedan imaju rumunjska, španjolska, francuska i talijanska književnost. Zaključno, u 2015. godini je ukupno 109 aktualnih djela među kojima su 52 bestselera, šest djela bestseler autora i 14 djela popularnih autora. Ovdje je pak najviše izvornika iz 2013. godine koji su u Hrvatskoj objavljeni dvije godine nakon objave izvornika.

Ako se sve navedeno uzme u obzir, u svakom godištu aktualna djela čine oko 30% svih bibliografskih jedinica što je skoro pa duplo više nego što to čine svjetske uspješnice. Iako se možda ne prevodi toliko onoga što se u svijetu smatra bestselerom, može se reći da se kriterij aktualnosti zadovoljava. U dva od tri godišta je najviše aktualnih djela bilo objavljeno tek godinu dana nakon objave izvornika, a samo je u u 2015. godini najviše aktualnih djela objavljeno dvije godine kasnije.

Ako se obrati pozornost na općeniti vremenski odmak prevođenja djela (*Tablica 14*), podaci su sljedeći: u 2013. je godini najviše prevedenih djela nastalo u 2012. godini, a zatim u 2010., 2011., 2009. pa tek zatim u 2013. godini. U 2014. je najviše zapisa iz 2013. godine, a slijede oni iz 2012., 2011., 2010. pa onda iz 2014. godine. Iz analize 2015. godine vidljivo je da je najviše zapisa iz 2013. pa 2014., 2012., 2011., 2009., a 2015. je godina tek na šestom mjestu.

VREMENSKI ODMAK PREVOĐENJA	BROJ ZAPISA					
	2013.		2014.		2015.	
GODINA NASTANKA IZVORNIKA	2012.	89	2013.	113	2013.	55
	2010.	83	2012.	74	2014.	50
	2011.	79	2010.	54	nepoznata godina	49
	2009.	45	nepoznata godina	47	2012.	40
	2013.	42	2014.	33	2011.	33
					2009.	24
					2015.	19

Tablica 14. Vremenski odmak prevođenja

5.3.12. Nacionalne književnosti prema aktualnosti

Iako su nacionalne književnosti već analizirane u poglavlju 6.3.5., sada će ih se predstaviti s obzirom na njihovu aktualnost u pojedinoj godini. U *Tablici 15* one su prikazane prema nekoliko obilježja. Prvo su navedene književnosti koje su najaktualnije, odnosno one koje se pojavljuju u najviše bibliografskih jedinica aktualnoga vremenskog razdoblja. Zatim su prikazane bestseller književnosti, odnosno one književnosti koje se pojavljuju u najviše bibliografskih jedinica bestseller djela i autora iz aktualnoga vremenskog razdoblja, a uz njih su pripojene i popularne književnosti, odnosno aktualna popularna djela.

ANALIZIRANA GODINA	BROJ DJELA			
	AKTUALNE KNJIŽEVNOSTI	BESTSELER KNJIŽEVNOSTI	POPULARNE KNJIŽEVNOSTI	
2013.	američka književnost	74	američka književnost	59
	engleska književnost	41	engleska književnost	26
	kanadska književnost na engleskom	7	švedska književnost	5
	švedska književnost	6	kanadska književnost na engleskom	4

irska književnost na engleskom	5	irska književnost na engleskom	3	
slovenska književnost	4	francuska književnost	2	1
talijanska književnost	4	španjolska književnost	1	1
2014. američka književnost	86	američka književnost	69	
engleska književnost	37	engleska književnost	21	
talijanska književnost	8	švedska književnost	4	2
francuska književnost	6	talijanska književnost	4	2
švedska književnost	6	njemačka književnost	4	
australska književnost	5	francuska književnost	3	
kanadska književnost na engleskom	5	irska književnost na engleskom	3	
njemačka književnost	5	kanadska književnost na engleskom	3	
2015. američka književnost	43	američka književnost	36	
engleska književnost	23	engleska književnost	12	
njemačka književnost	7	švedska književnost	1	2
švedska književnost	6	njemačka književnost	1	3
francuska književnost	5	talijanska književnost	1	1
talijanska književnost	4	australska književnost	1	1
irska književnost na engleskom	3	irska književnost na engleskom	3	
		norveška književnost	1	1

Tablica 15. Prikaz broja djela aktualnih književnosti

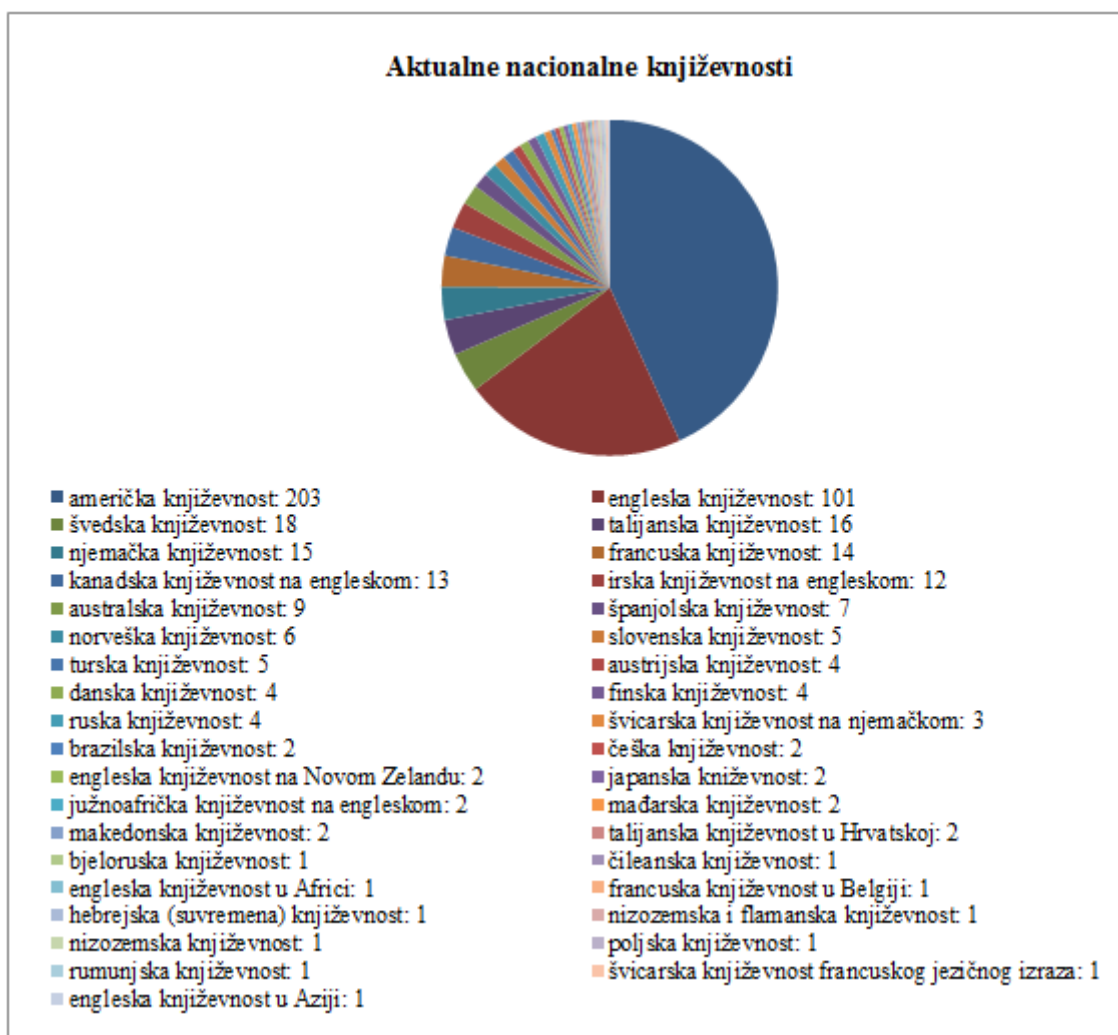
U svim su godištima najaktualnije književnosti američka pa engleska, a upravo su i one književnosti s najviše objavljenih aktualnih svjetskih uspješnica. Među aktualnim su književnostima u 2013. godini još i kanadska književnost na engleskom (7 djela), švedska (6) te irska književnost na engleskom (5), a u bestseler književnostima, nakon američke i engleske, najviše djela ima švedska književnost (5), a zatim kanadska književnost na engleskom (4). Popularno je djelo bilo po jedno kod francuske, španjolske i češke književnosti. U ovom je godištu bilo ukupno 210 bibliografskih jedinica aktualnih djela.

U 2014. se godini kao aktualne književnosti pojavljuju talijanska (8), francuska (6) i švedska (6) te australska, kanadska književnost na engleskom i njemačka s po pet književnih djela. Bestseler književnosti su švedska, talijanska i njemačka književnost svaka s četiri djela lijepe književnosti, a popularne su književnosti švedska književnost i talijanska s po dva popularna djela. Ukupno je 220 bibliografskih jedinica aktualnih djela u 2014. godini.

2015. su najviše aktualnih djela, nakon američke i engleske, imale njemačka (7), švedska (6) te francuska (5) i talijanska (4) književnost. Svjetskih je uspješnica, nakon američke i engleske književnosti, najviše bilo kod irske književnosti na engleskom (2), a

popularnih djela je bilo tri u njemačkoj književnosti i dva u švedskoj. Ukupno su 124 bibliografske jedinice aktualnih djela u ovoj godini.

Ako se zbroje sva aktualna, bestseller i popularna djela nacionalnih književnosti čiji su hrvatski prijevodi objavljeni najviše dvije godine od godine nastanka izvornika, dolazi se do broja od 37 zastupljenih aktualnih nacionalnih književnosti, odnosno književnosti kojih se neko aktualno djelo prevelo i objavilo na hrvatskome jeziku.

Graf 8. Nacionalne književnosti aktualnih djela

Prema *Grafu 8* vidi se da najveći broj djela, kao što je već rečeno, pripada američkoj književnosti koja ima čak 43% svih aktualnih djela, a slijedi ju engleska književnost s upola manje, 21% od svih aktualnih djela. Treća je s najviše aktualnih djela švedska književnost, a riječ je o tek 4% aktualnih djela, a po 3% imaju talijanska, njemačka i francuska te kanadska književnost na engleskom i irska književnost na engleskom. Izuzev američku i englesku, svih

35 ostalih zastupljenih aktualnih književnosti zajedno čine 35% aktualnih djela, što je čak 8% manje od broja zastupljenih djela američke književnosti. Ovakvi su rezultati djelomično i očekivani, s obzirom na pretpostavku da će u analiziranom uzorku biti najviše bestselera američke i engleske književnosti. Iako sa zastupljenosti od tek 4%, iznenadila je švedska književnost na trećem mjestu, koja je kod općenite zastupljenosti nacionalnih književnosti na petom mjestu. Kao i u poglavlju 6.3.5., na četvrtom je mjestu talijanska književnost, a na petom njemačka umjesto općenito švedske te, tek zatim, francuska književnost koja je u općenitoj zastupljenosti bila druga po redu.

Zaključno je važno istaknuti da su najzastupljenije aktualne svjetske uspješnice one američke, engleske i švedske književnosti. Tu iznenađuje činjenica da se švedska književnost našla rame uz rame s dvjema puno većim književnostima te da ima više svjetskih uspješnica od svih drugih književnosti. Kako bi situacija bila jasnija, u nastavku će se vidjeti o kojih je to deset aktualnih bestseler djela riječ.

Aktualnih je djela švedske književnosti ukupno 18, a bestselera deset – što je 12 bibliografskih jedinica, a riječ je o djelima šest autora. Najzastupljeniji je autor Jan Guillou s četiri svjetske uspješnice: *U visokom društvu*, *Graditelji mostova* i *Između crvenog i crnog* – djelo koje se u istraživanju navodi dvaput jer je objavljeno i 2014. i 2015. godine, a izvornik je nastao 2013. Sva su tri navedena djela prevedena sa švedskoga jezika, a riječ je o povijesnim romanima izdanima u nakladničkoj kući Znanje iz Zagreba. Navedeni su romani dijelovi serije *Veliko stoljeće*, autorova najambicioznijega projekta, a prikaz su 20. stoljeća – najvećega, najokrutnijeg i najkrvavijeg stoljeća u povijesti čovječanstva.⁷⁹ Dva bestselera ima Anders De la Motte: *Plijen : tko vlada prošlošću, vlada i budućnošću* i *Mamac*. Djela su također prevedena sa švedskoga jezika te su romani, a riječ je o dijelovima trilogije *I. A. S. (Igra Alternativne Stvarnosti)* objavljenima kod nakladnika Znanje. Po jedno djelo imaju Kjell Westö – *Privid 38*. (jedan od najboljih skandinavskih romanopisaca; triler), Lars Kepler – *Svjedok vatre* (Lars Kepler je pseudonim književnice Alexandre Coelho Ahndoril i njezina supruga Alexandra Ahndorila, a navedeno je djelo jedan od najboljih i najčitanijih suvremenih švedskih trilera), Joakim Zander – *Plivač* (spoj napetoga trilera i špijunskog romana) i Tomas Tranströmer – *Pjesme i proza : 1954.-2004.* (autor čije su zbirke prevedene na više od 60 jezika; djelo predstavlja cjelokupan poetski opus kao i zbirku kratkih autobiografskih zapisa autora). Sva su navedena djela romani osim zadnjega. Kao što sam naziv kaže, zadnje je djelo zbirka pjesama i proze. Sva su djela prevedena sa švedskoga osim

⁷⁹ Znanje. *Između crvenog i crnog*. Pregled: 4.6.2017.

Plivača koji je preveden s engleskoga jezika. Od navedenih je djela jedno izdala Mozaik knjiga, a tri Fraktura iz Zaprešića.

Velik broj aktualnih uspješnica ima i irska književnost na engleskom, njih devet, a aktualnih djela ukupno 12, odnosno 14 bibliografskih jedinica. Što se uspješnica tiče, po dva bestselera imaju Cecelia Ahern i John Banville. Djela Cecelije Ahern prevedena su na više od 45 jezika, a kao aktualna su zastupljena: *Godina u kojoj sam te upoznala* (ljubavni roman; nagrada za najbolji popularni irski roman godine) i *Kako se zaljubiti* (ljubavni roman) koja su izdali Profil knjiga i Znanje. Dva djela Johna Banvillea su *Svjetlost iz davnine* i *Crnooka plavuša* (ljubavni romani) u nakladi Profil knjige i Naklade Ljevak. Colm Tóibín ima jedno djelo – *Evandjelje po Mariji*, koje su izdala dva različita nakladnika – Zagreb: Profil knjiga i Zaprešić: Fraktura. Bestseleri irske književnosti na engleskom su i *Slatka osveta* (ljubavni roman) Abby Green te *Dnevnik anđela čuvara* (triler) Carolyn Jess-Cooke Profil knjige. Svjetska je uspješnica i *Transatlantik* Columa McCanna u nakladi Profil knjige. McCann je jedan od najhvaljenijih i najvažnijih autora svojega naraštaja čija su djela prevedena na 35 jezika, a ovo je djelo višestruko nagrađivano.

Čak sedam aktualnih uspješnica ima kanadska književnost na engleskome jeziku. Riječ je o romanima *Najgori čovjek svih vremena* Douglasa Couplanda, *Zimski dvorac* Eve Stachniak, *Braća Sisters* Patricka DeWitta, *Gabrielov pakao* Sylvaina Reynarda, *Prekretnica* Williama Paula Younga, jednoj zbirci pripovijetki i novela *Dragi život* Alice Munro te jednom romanu za djecu – *Priča za vremensko biće* Ruth Ozeki. Tu je i jedno djelo popularne autorice *Crne ruže : anatomija ženske bande* Ashley Little. Zastupljeni su nakladnici Naklada Ljevak s dva romana te Naklada OceanMore, Mozaik knjiga, Fraktura, Profil knjiga, V.B.Z. i EPH Media. Zajedno s navedenim uspješnicama, aktualnih je djela kanadske književnosti na engleskom ukupno 13 u 16 bibliografskih jedinica.

5.3.13. Hrvatska izdanja prijevoda beletristike i njihovi nakladnici

U ovome će se poglavlju analizirati broj izdanja analiziranih beletrističkih djela. Kako je već zaključeno u poglavlju 6.3.8., u istraživanom je uzorku najviše bilo aktualnih bestselera, stoga je i pretpostavka da će u ovome dijelu istraživanja biti najviše prvih izdanja djela na hrvatskome jeziku.

Kao što je vidljivo iz *Tablice 16*, upravo je najveći broj prvih izdanja nekoga djela. Čak je 81% djela iz analiziranoga uzorka po prvi put izdano na hrvatskome jeziku u Hrvatskoj u istraživane tri godine, a uz tih 1354 djela još su 104 djela po prvi put izdana u određenoj nakladničkoj kući. Drugih je izdanja u određenoj nakladničkoj kući ukupno 130, a trećih 26.

Djela s oznakom „više izdanja“ imaju toliko hrvatskih izdanja da je vrlo teško doći do njihova konačnoga broja, a takvih je u uzorku bilo 61, među kojima je i 36 lektira.

BROJ IZDANJA	BROJ DJELA		
	2013.	2014.	2015.
djelo je prvi put izdano u određenoj nakladničkoj kući	581	496	381
općenito prvo izdanje nekog djela	528	464	362
2. izd. u određenoj nakladničkoj kući	56	44	30
općenito 2. izd. nekog djela	10	1	5
više izdanja djela u određenoj nakladničkoj kući	7	9	0
općenito više izdanja nekog djela	0	32	13
istovremeno izdavanje iste knjige kod dvaju nakladnika	5	0	0
3. izd. u određenoj nakladničkoj kući	16	7	3
4. izd. u određenoj nakladničkoj kući	7	1	2
5. izd. u određenoj nakladničkoj kući	3	0	4
6. izd. u određenoj nakladničkoj kući	1	2	0
7. izd. u određenoj nakladničkoj kući	2	3	1
8. izd. u određenoj nakladničkoj kući	2	1	1
9. izd. u određenoj nakladničkoj kući	0	1	1
10. izd. u određenoj nakladničkoj kući	1	0	0
11. izd. u određenoj nakladničkoj kući	1	1	0
12. izd. u određenoj nakladničkoj kući	1	1	0
15. izd. u određenoj nakladničkoj kući	1	0	0
16. izd. u određenoj nakladničkoj kući	0	1	0
17. izd. u određenoj nakladničkoj kući	1	1	0
18. izd. u određenoj nakladničkoj kući	0	1	0

Tablica 16. Broj izdanja bibliografskih jedinica

Najveći je broj ostvarenih izdanja, njih osamnaest, imalo djelo u 2014. godini, a riječ je o romanu *Harry Potter i kamen mudraca* Joanne Kathleen Rowling. To je bestseler djelo engleske književnosti za mlade iz 1997. godine koje u Hrvatskoj izdaje nakladnička kuća Algoritam. Sedamnaest izdanja su imala dva djela, jedno u 2013. i jedno u 2014. godini. U 2013. je to tek spomenuti *Harry Potter i kamen mudraca* koji se izdao dvije godine zaredom u analiziranom uzorku te još jedan bestseler engleske književnosti nastao 1937. godine – *Hobit* Johna R. R. Tolkiena, oba u nakladničkoj kući Algoritam. Šesnaest izdanja ima još jedno djelo J. K. Rowling – *Harry Potter i odaja tajni*, bestseler književnosti za mlade iz 1998. godine nakladničke kuće Algoritam. To je djelo navedeno i kao jedino s 15 izdanja, a riječ je o izdanju objavljenom u 2013. godini, za razliku od navedenoga koje je iz 2014. Dvanaesto izdanje u 2013. godini imalo je djelo *Vrag nosi Pradu* Lauren Weisberger – bestseler roman američke književnosti iz 2003. godine u Algoritmovoj nakladi i u 2014. *Harry Potter i*

zatočenik Azkabana J. K. Rowling iz 2004. Jedanaest je pak izdanja u 2013. imao stari, ali uspješni roman engleske književnosti *Povratak kralja* Johna R. R. Tolkiena i u 2014. *Harry Potter i plameni pehar* J. K. Rowling iz 2000. godine, koji je u 2013. godini naveden kao djelo s deset izdanja. Najveći broj izdanja nekoga djela u 2015. godini je devet, a deveto je izdanje bilo djela *Gregov dnevnik : kronike Grega Heffleyja* Jeffa Kinneyja kao američki bestseler književnosti za djecu iz 2010. godine u nakladi Algoritma.

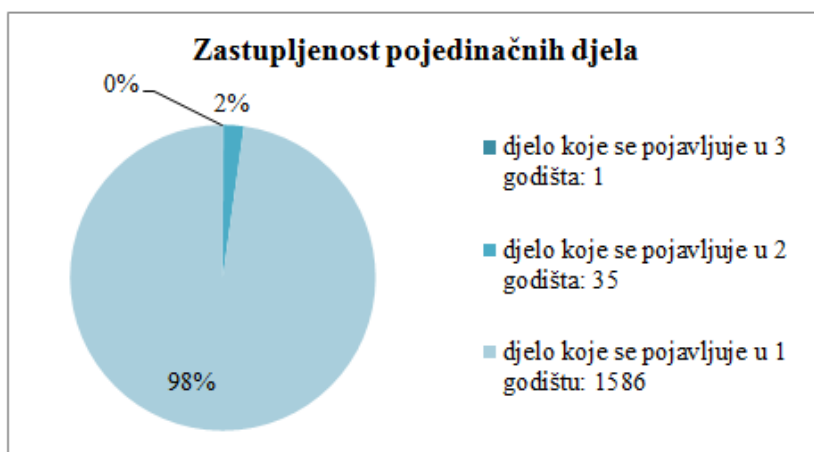
Zaključno, sva su navedena beletristička djela kojih je visoki broj izdanja izdan u jednoj od analiziranih godina objavljena u nakladničkoj kući Algoritam iz Zagreba. Također, sva su ta djela svjetske uspješnice, a pripadaju engleskoj ili američkoj književnosti, odnosno književnosti engleskoga jezičnog izraza. Dominira engleska autorica Joanne Kathleen Rowling s čak sedam bibliografskih jedinica velikoga broja izdanja, a riječ je o četiri književna djela iz serijala o Harry Potteru. Slijedi ju također engleski književnik – John Ronald Reuel Tolkien s dva beletristička djela, a drugo su dvoje navedenih autora američki književnici. Zanimljivo je još istaknuti da u svakom od analiziranih godišta djelo s najvišim brojem izdanja na hrvatskome jeziku pripada UDK klasifikacijskoj skupini 93 Književnost za djecu i mlade. Zapravo, osam od jedanaest sada spomenutih djela jesu romani za mlade (i jedan za djecu), što je vrlo iznenađujuća činjenica. Istina, romani o Harryju Potteru se mogu nazvati kultnima, ali očekivalo se da će među takvim djelima s velikim brojem izdanja biti i ljubavnih, erotskih ili kriminalističkih romana, a iz dobivenih se rezultata u tu kategoriju može smjestiti samo jedan – *Vrag nosi Pradu*.

5.3.13.1. Najzastupljenija djela u analizi

Na početku je analize, u poglavlju 6.3.2., rečeno kako su u istraživanom uzorku bile ukupno 1883 bibliografske jedinice koje, kada se odbaci broj djela objavljenih iste godine u tvrdom i mekom izdanju, čini broj od ukupno 1659 beletrističkih djela u trima godinama. Naravno, neka se od tih djela, kao što se već i vidjelo, pojavljuju i u dva različita godišta, poput djela iz serijala o Harryju Potteru.

Samo se jedno djelo pojavljuje u sva tri godišta – dječji roman američkoga književnika Jeffa Kinneya – *Gregov dnevnik : kronike Grega Heffleyja* (popularno djelo koje se izdaje već nekoliko godina za redom). Po tri se puta, ali u dva godišta, pojavljuje roman Kate Quinn, *Gospodarica Rima* (povijesni bestseler roman američke književnosti) i roman *Poruka u boci* (bestseler krimić danske književnosti; nije aktualan) Jussi Adler-Olsen. Po tri puta se u jednom godištu pojavljuju autori i njihova djela: Vanora Bennett, *Ponoć u Petrogradu* (aktualni povijesni roman engleske književnosti), Elizabeth Chadwick, *Utvrde i sjene*

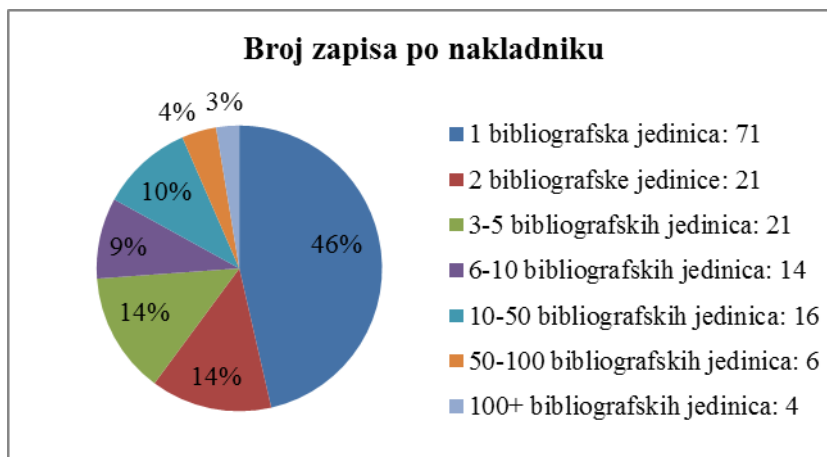
(povijesni neaktualni roman engleske književnosti), Lee Child, *Ne vraćaj se* (bestseller triler engleske književnosti) i Joy Fielding, *Mrtva priroda* (neaktualni triler kanadske književnosti na engleskom). 33 se beletrističkih djela pojavljuje dvaput, tj. po jednom u dva različita godišta, a njih 1586 se pojavljuje samo jedanput (*Graf 9*).

Graf 9. Zastupljenost pojedinačnih djela u uzorku

5.3.13.2. Zastupljeni nakladnici

Za kraj istraživačkoga dijela rada valja analizirati i nakladnike koji su u zadnje tri godine objavili prijevode lijepe književnosti na hrvatski jezik (*Graf 10*). Njih je sveukupno bilo 153, ali ih je čak 71 imao samo jedno objavljeno beletrističko djelo, odnosno 46% svih nakladničkih kuća. Dvije je bibliografske jedinice imao 21 nakladnik, odnosno 14%, a jednak je broj i onih koji su imali tri do pet bibliografskih jedinica. 9% je onih sa šest do deset zapisa, a 10% nakladnika s deset do pedeset jedinica u nacionalnoj bibliografiji. Tek je 4% onih s pedeset do sto zapisa, odnosno šest nakladnika, a 3% nakladnika ima više od sto bibliografskih jedinica, tj. samo su četiri nakladničke kuće s tolikim brojem zapisa.

Graf 10. Broj bibliografskih jedinica po nakladniku

Najzasupljenije su nakladničke kuće Znanje s 323 bibliografske jedinice, Mozaik knjiga s njih 169, Algoritam sa 165 te Fraktura sa 110 zapisa beletristike (*Tablica 17*). Zanimljivo je da prvi nakladnik – Znanje, ima čak 52% više bibliografskih jedinica od Mozaik knjige koja je druga po redu, ali ipak je riječ o samo 17% svih bibliografskih jedinica iz analiziranoga uzorka.

NAKLADNIK	BROJ ZAPISA
Zagreb : Znanje	323
Zagreb : Mozaik knjiga	169
Zagreb : Algoritam	165
Zaprešić : Fraktura	110
Zagreb : Profil knjiga	92
Zagreb : Naklada Ljevak	86
Zagreb : Fokus komunikacije	69
Zagreb : Lumen izdavaštvo	64
Zagreb : V.B.Z.	58
Rijeka : Leo-commerce	56

Tablica 17. Najzastupljeniji nakladnici u uzorku

Ako se godišta gledaju pojedinačno, u 2013. je bilo ukupno 96 nakladnika, a samo je Znanje imalo više od sto bibliografskih jedinica (132), dok je samo jedan zapis imalo čak 49 nakladničkih kuća, što je više od 50% svih nakladnika u toj godini. U 2014. godini Znanje također ima više zapisa od svih drugih 86 nakladnika – 133, a po jednu bibliografsku jedinicu ima njih 40. I 2015. je Znanje prvo po broju zapisa, sada s njih 58. U toj je godini bilo ukupno 69 nakladnika, a jednu je jedinicu u bibliografiji imalo njih 26. Ovo je godišta jedino u kojemu niti jedan nakladnik nema više od 100 bibliografskih jedinica.

NAKLADNIK	BROJ BIBLIOGRAFSKIH JEDINICA		
	2013.	2014.	2015.
Zagreb : Znanje	132	133	58
Zagreb : Algoritam	99	52	14
Zagreb : Mozaik knjiga	68	63	38
Zagreb : Profil knjiga	36	28	28
Zaprešić : Fraktura	36	28	46
Zagreb : Naklada Ljevak	25	34	27
Rijeka : Leo-commerce	21	20	15
Zagreb : Lumen izdavaštvo	30	22	0
Zagreb : Fokus komunikacije	0	25	32
Zagreb : V.B.Z.	24	0	22
Zagreb : Hrvatska knjižnica za slijepe	41	Kastav : Extrade 16	Zagreb : Hena com 17

Tablica 18. Broj zapisa najzastupljenijih nakladnika

5.4. Zaključci istraživanja

U trinaest je potpoglavlja iscrpno objašnjen analizirani uzorak Hrvatske nacionalne bibliografije za godišta 2013., 2014. i 2015. Uz pomoć se pretraživanja prema UDK klasifikaciji popisalo sve bibliografske jedinice iz kategorije književnosti (skupina 82) koje zadovoljavaju kriterije postavljene u ovom istraživanju. Kriteriji su bili: bibliografska jedinica mora biti beletrističko djelo, mora biti prijevod nekoga stranog jezika na hrvatski jezik te mora imati poznatog autora koji je ujedno i autor objavljenoga djela.

Glavni je cilj istraživanja bio dobiti realnu sliku o broju izdanih prijevoda beletristike na hrvatski jezik u tri godine, a riječ je o 1659 književnih djela zabilježenih u 1883 bibliografske jedinice, oduzimajući broj više istih izdanja u jednoj godini.

Što se autora tiče, njih je ukupno u sva tri godišta 1280. Najviše je onih sa samo jednom bibliografskom jedinicom, a pojedinačno najviše zapisa imaju Geronimo Stilton (24) i J. R. Ward (21). Ostali zastupljeniji autori su Lee Child (17), Jane Feather (14), Jo Nesbø (14), Nora Roberts (12), Sylvia Day (11), Julie Garwood (11), George R. R. Martin (10), Jodi Ellen Malpas (10), Georges Simenon (8), Jeff Kinney (8), Judith McNaught (8) i Sue Townsend (8). Što se tiče pojavnosti u svim godištim, čak je njih 84 prisutno u sva tri, dok ih je 240 prisutno u barem dva. U svakom godištu prevladavaju muški autori pa je tako žena u prosjeku 32% manje nego muškaraca.

Prevoditelja je ukupno 960 u sva tri godišta, a najviše je prijevoda djela beletristike imala Vesna Valenčić, čak 35, a slijedi Mirna Čubranić s 28 zapisa. Mate Maras, Mirjana Čanić i Mladen Jurčić imaju po 20, a Iva Ušćumlić Gretić i Miloš Đurđević 19 bibliografskih jedinica. Što se spola tiče, muških je prevoditelja čak 52% manje nego ženskih.

U istraživanju je zastupljenih pak nakladničkih kuća 153, ali ih čak 71 ima samo jedno objavljeno beletrističko djelo dok su, s druge strane, najzastupljenije Znanje s 323 bibliografske jedinice, Mozaik knjiga s njih 169, Algoritam sa 165 te Fraktura sa 110 zapisa beletristike.

Na početku se istraživanja navelo kako se beletrističkim djelima smatraju pretežito prozna djela, ali da se u ovom istraživanju odlučilo analizirati sva tri književna roda. Bez obzira na tu odluku, svejedno je, očekivano, najviše bibliografskih jedinica bilo proznih u obliku romana kao najpopularnijoj književnoj vrsti danas. On se pojavio u čak 83% analiziranih bibliografskih jedinica, a slijedile su ga pripovijetke i novele s tek 7% zapisa, a zatim su bile pjesme s 4% i drame sa samo 2% bibliografskih jedinica. Ostale su bibliografske jedinice bile raznih drugih manjih proznih vrsta. Ukupno je svih književnih oblika zastupljenih u istraživanju šesnaest. Ako se književni rodovi stave u postotak, epskih je djela

95%, lirskih 3%, a dramskih 2% što pokazuje apsolutnu premoć prozних oblika nad svim ostalima u današnje doba te pokazuje da su beletristički prijevodi uistinu nešto vrijedno istraživanja. Što se pak vrste građe tiče, u analiziranom je uzorku prisutno devetnaest bibliografskih jedinica na brajici te 21 bibliografska jedinica elektroničke građe, a valja spomenuti i zapise lektira kojih je 38 bibliografskih jedinica. Obradila se i skupina 93 *Književnost za djecu i mlade* te je takvih jedinica 251, odnosno 13% svih analiziranih bibliografskih jedinica.

Kao što se i pretpostavilo, najzastupljeniji je jezik izvornika engleski s 1174 bibliografske jedinice, a čak nekoliko stotina manje zapisa imaju drugi i treći najzastupljeniji jezici – francuski (111 zapisa) i njemački (107 zapisa). Pretpostavka je bila da će prije francuskoga biti njemački i talijanski kao Hrvatskoj bliže nacionalne književnosti, ali je francuski ipak prevladao dok je talijanski tek na četvrtom mjestu s 84 bibliografske jedinice. Ukupno su bila 33 zastupljena jezika u uzorku, a trima se bibliografskim jedinicama nije uspio otkriti jezik s kojega su prevedene. Jedna je od pretpostavki bila da će najprisutnija nacionalna književnost biti američka te uistinu i jest sa 646 bibliografskih jedinica, a druga je po redu engleska sa skoro pa duplo manje zapisa od američke – 362. Od ukupno 62 prisutne nacionalne književnosti, niti jedna od ostalih šezdeset nije imala sto ili više jedinica u bibliografiji. Francuska je imala 98, talijanska 80, švedska 69 i njemačka 67. Švedska je književnost dosta iznenadila svojom visokom pozicijom u zastupljenosti.

Glavna je problematika ovoga istraživanja u recepciji autora i njihovih djela te njihovoj recentnosti. Pretpostavka je bila da će najviše prevedenih djela biti svjetske uspješnice književnosti engleskoga jezičnog izraza, ali koliko su njihovi hrvatski prijevodi aktualni bilo je teško odgovoriti. Uz pomoć određenih fraza, upravo se do tih informacija statistički došlo. Aktualnih bestselera odista i je najviše u analiziranom uzorku, ali postotak od 17% i ne čini se tako reprezentativnim kada ga slijedi postotak od 16% neaktualnih djela, odnosno djela koja su na hrvatski jezik prevedena i objavljena u periodu većem od dvije godine, a nisu svjetske uspješnice niti popularna djela neke nacionalne književnosti; te s isto toliko posto ona djela čiji je izvornik prvi put objavljen prije 2000. godine, odnosno stara djela. Tek su na četvrtome mjestu po zastupljenosti bestseleri čiji su izvornici objavljeni prije dvije ili više godina pa se više ne smatraju aktualnima. Pretpostavka je bila da će takvih biti više od najzastupljenijih aktualnih uspješnica i ova bi potpuno drugačija statistička situacija bila pobjedonosna da nema čak 33% starih i neaktualnih djela koja nisu svjetske uspješnice. Nastavno na to, treba istaknuti da je, što se tiče izdanja pojedinoga djela, čak 81% djela iz analiziranoga uzorka po prvi put izdano na hrvatskome jeziku u Hrvatskoj u istraživane tri

godine, a uz tih 1354 djela još su 104 djela po prvi put izdana u određenoj nakladničkoj kući dok je drugih izdanja u određenoj nakladničkoj kući ukupno 130, a trećih 26. Uz taj je podatak potpuno jasno da je dobar dio maloprije spomenutih starih i neaktualnih djela prvi put objavljen u Hrvatskoj u ove tri godine. S druge je strane djela s više izdanja samo 61, a veliki broj izdanja poput 18, 17, 16 i 15 u analiziranom uzorku ima samo po jedno književno djelo. Sva djela koja se mogu pohvaliti s najviše izdanja u analizi dolaze iz nakladničke kuće Algoritam, a riječ je o četiri književna djela iz serijala o Harry Potteru Joanne Kathleen Rowling, dva djela Johna R. R. Tolkiena – *Hobit* i *Povratak kralja* te djelima *Vrag nosi Pradu* Lauren Weisberger i *Gregov dnevnik : kronike Grega Heffleyja* Jeffa Kinneyja. Zanimljiva je činjenica da u svakom od analiziranih godišta djelo s najvišim brojem izdanja na hrvatskome jeziku pripada UDK klasifikacijskoj skupini *93 Književnost za djecu i mlade* te da je osam od jedanaest najizdavanijih djela romani za mlade (i jedan za djecu). Generalno, što se tiče godine nastanka izvornika, najviše je zastupljenih djela u analizi nastalo u 21. stoljeću, odnosno 68% svih zapisa iz uzorka.

Upravo zadnje navedeno djelo, američki roman za djecu *Gregov dnevnik : kronike Grega Heffleyja*, osim što u 2015. godini ima najviši broj izdanja – devet, jedino je književno djelo koje se pojavljuje u sva tri analizirana godišta. Po tri se puta, ali u dva godišta, pojavljuje roman Kate Quinn, *Gospodarica Rima* i danski roman *Poruka u boci* Jussi Adler-Olsen. Izuzev meka i tvrda izdanja istih djela, još se 33 djela pojavljuju u dva od tri godišta, a njih je 1586 prisutno u samo jednom od analiziranih godišta.

Koncentrirajući se na aktualne uspješnice, tj. djela objavljena u Hrvatskoj najkasnije dvije godine od objave originala i njihovu recentnost, došlo se do podataka da je u 2013. godini ukupno 174 aktualnih književnih djela među kojima je 110 svjetskih uspješnica, pet djela bestseler autora te tri djela popularnih autora, a najviše je izvornika iz 2012. godine što znači da je među aktualnima najviše onih koji su u Hrvatskoj objavljeni godinu dana nakon izlaska izvornika. U 2014. je godini ukupno 186 aktualnih djela od kojih je 114 djela bestseler, devet djela bestseler autora, šest djela popularnih autora i jedno popularno djelo. Najviše je izvornika iz 2013. godine koji su u Hrvatskoj također objavljeni godinu dana nakon originala. Dok je u 2015. godini ukupno 109 aktualnih djela među kojima su 52 bestseler, šest djela bestseler autora i 14 djela popularnih autora, a najviše je izvornika iz 2013. godine koji su u Hrvatskoj objavljeni dvije godine nakon objave izvornika. Zaključno rečeno, u svakom godištu aktualna djela čine oko 30% svih bibliografskih jedinica što je skoro pa duplo više nego što to čine svjetski bestseleri. Iako se možda ne prevodi toliko onoga što se u svijetu smatra bestselerom, može se reći da je kriterij aktualnosti zadovoljen. U dva od tri godišta je

najviše aktualnih djela bilo objavljeno tek godinu dana nakon objave izvornika, a samo je u 2015. godini najviše aktualnih djela objavljeno dvije godine kasnije.

U svim su godištima najaktualnije književnosti američka i engleska, a upravo su one i književnosti s najviše objavljenih aktualnih svjetskih uspješnica. Među aktualnim su književnostima još i švedska s 18 aktualnih djela i deset bestselera, irska književnost na engleskom s 12 aktualnih djela i devet bestselera te kanadska književnost na engleskom s čak sedam svjetskih uspješnica. Tako velika zastupljenost aktualnih djela tih književnosti je iznenadila iako, sve osim švedske pripadaju engleskom govornom području te puno lakše dopiru do čitateljske publike od književnosti drugih jezika. Upravo je zato švedska književnost svijetla točka ovih statističkih podataka. Sve veća i sve rasprostranjenija popularnost švedskih trilera posljednjih godina je pozitivno osvježenje koje je barem malo utjecalo i na brojke u ovom istraživanju, a riječ je o 4% koje ta književnost zauzima kada su u pitanju aktualna djela iz uzorka. Ona je treća po zastupljenosti prema aktualnosti, a slijede ju talijanska, njemačka i francuska te kanadska književnost na engleskom i irska književnost na engleskom svaka s 3% zastupljenosti.

Iz predočenih se rezultata da zaključiti kako su u većini slučajeva najzastupljenija i najaktualnija djela iz analiziranoga uzorka prozna djela u obliku romana. Što se žanra tiče, ističu se povijesni romani i trileri te iznenađujuće, romani za mlade. Uz njih je još i veliki broj ljubavnih i kriminalističkih romana. Svi su navedeni žanrovi općenito vrlo popularni te ne iznenađuje da je najviše svjetskih uspješnica upravo tih žanrova.

Ono što za kraj analize treba osvijestiti jest da je u svakom sljedećem od tri analizirana godišta bilo manje bibliografskih jedinica lijepe književnosti nego u prethodnom. Tako je 40% svih analiziranih zapisa iz Hrvatske nacionalne bibliografije za 2013. godinu, 35% iz one za 2014., a samo je 25% bibliografskih jedinica iz 2015. godine. Jedna je sasvim nova i otvorena problematika oko pitanja zašto je tomu tako. Izdaju li hrvatski nakladnici iz godine u godinu sve manje prijevoda beletristike na hrvatski jezik ili je možda problem u nepoštivanju *Zakona o knjižnicama* i obveznom primjerku. Vrlo su vjerojatno obje mogućnosti djelomično točne, s tim da bi se – subjektivno, kao odgovor ipak pretpostavilo nepoštivanje zakona o obveznom primjerku u Hrvatskoj.

Zaključak

Jezgrom je ovoga diplomskog rada bila analiza prijevoda lijepe književnosti na hrvatski jezik zastupljenih u Hrvatskoj nacionalnoj bibliografiji u tri cjelovita godišta. U istraživanju se bibliografske jedinice pretraživalo pomoću UDK kazala i klasifikacijske skupine *82 Književnost* pri čemu se pazilo da zapisi djela zadovoljavaju postavljene kriterije istraživanja. Kriteriji su bili: bibliografska jedinica mora biti beletrističko djelo, mora biti prijevod nekoga stranog jezika na hrvatski jezik te mora imati poznatog autora koji je ujedno i autor objavljenoga djela.

Glavni je cilj analize bio dobiti realnu sliku o broju izdanih beletrističkih prijevoda u Republici Hrvatskoj kako bi se predočilo stvarno stanje nakladničke i prevoditeljske aktivnosti, ali i načina njihova razmišljanja kada je u pitanju selekcija u odabiru djela za prevođenje i izdavanje. Analizom se došlo do broja od 1659 književnih djela zabilježenih u 1883 bibliografske jedinice, oduzimajući broj više istih izdanja u jednoj godini.

Nadalje, cilj je bio i otkriti koji su najčešći jezici prevođenja, koje su nacionalne književnosti u pitanju, koji su autori najzastupljeniji te o kojim je književnim vrstama najčešće riječ. Očekivano, najzastupljeniji je jezik izvornika engleski, a uvelike dominiraju književnosti engleskoga jezičnog izraza, posebice ona američka, a zatim i engleska književnost. Što se autora tiče, njih je u istraživanju bilo ukupno 1280 u sva tri godišta, a kao oni s više bibliografskih jedinica ističu se Geronimo Stilton, J. R. Ward, Lee Child, Jane Feather, Jo Nesbø i Nora Roberts. Općenito gledajući, najviše je književnika sa samo jednom bibliografskom jedinicom te je u prosjeku 32% više muških autora, za razliku od prevoditelja kod kojih je, iznenađujuće, više ženskih autora. Autori koji se mogu pohvaliti velikim brojem izdanja pojedinoga djela bili su Joanne Kathleen Rowling, John R. R. Tolkien, Lauren Weisberger i Jeff Kinney.

Postavljena hipoteza je bila da će najčešće prevođena djela biti romani američkih autora izdanih na engleskome jeziku i da je uglavnom riječ o svjetskim bestselerima objavljenima u zadnje dvije godine. Roman je kao najpopularnije prozno djelo uistinu bio bezuvjetno dominantan književni oblik, kao što je i američka književnost bila najzastupljenija u analiziranom uzorku. Najveća je problematika istraživanja bila u recentnosti i popularnosti autora i njihovih djela gdje je bilo vrlo teško postaviti pretpostavku o rezultatima. Očekivano je najviše zastupljenih djela bilo aktualnih svjetskih uspješnica, ali je broj starih i neaktualnih djela bio viši nego što se očekivalo; pogotovo kada se spozna činjenica da su se ta djela, u

izvorniku objavljena prije 2000. godine, u nacionalnoj bibliografiji u velikom broju slučajeva pojavila u svom prvom izdanju. Usmjeravajući pozornost na aktualne uspješnice, slika je bila nešto bolja. Prosječno su u svakom godištu aktualna djela činila oko 30% svih bibliografskih jedinica što je skoro pa duplo više nego što je to bio slučaj sa svjetskim bestselerima općenito. U dva je od tri analizirana godišta najviše aktualnih djela bilo, zadivljujuće, objavljeno tek godinu dana nakon objave izvornika te su u svim godištim najaktualnije književnosti američka i engleska, a upravo su one i književnosti s najviše objavljenih aktualnih svjetskih uspješnica. Među aktualnim su se književnostima s većim brojem djela, kao zanimljiva pojava u istraživanju, našle još i švedska te irska i kanadska književnost na engleskome jeziku.

Osim otkrića u obliku velike zastupljenosti aktualnih uspješnica navedenih manjih nacionalnih književnosti i njihovih autora te malog vremenskog odmaka objave svjetskih uspješnica, iznenađenje je u istraživanju bio i položaj književnosti za djecu i mlade. Naime, jedino djelo izdano u sva tri analizirana godišta – *Gregov dnevnik : kronike Grega Heffleyja* Jeffa Kinneyja djelo je dječje književnosti kao i skoro sva djela spominjana kao ona s najviše postojećih hrvatskih izdanja, a čak su se i među najzastupljenijim autorima našli oni koji stvaraju djela za mlađu populaciju, pa onda nije za čuditi da ih se nekoliko našlo i među aktualnim svjetskim uspješnicama. Takav se položaj književnosti za djecu i mlade nije očekivao, a pogotovo se nije očekivalo da će biti bolje zastupljen od djela lake i zabavne književnosti.

Zaključno, ovo je istraživanje donijelo nekoliko zanimljivih i neočekivanih spoznaja o prijevodima beletristike na hrvatski jezik, ali je i u velikom broju analiziranih stavki potvrdilo pretpostavljene hipoteze i očekivanja. Iako se u Hrvatskoj ne prevodi toliko onoga što se u svijetu smatra bestselerom, može se reći da se kriterij aktualnosti zadovoljava. Ali, za kraj se ostavlja otvorenom jedna sasvim druga problematika. Naime, broj se bibliografskih jedinica zamjetno smanjivao sa svakim od analiziranih godišta te se otvorilo pitanje objavljuju li hrvatski nakladnici manje nego prije ili Nacionalna tekuća bibliografija nije potpuna, kao posljedica nepoštivanja zakonskih obveza nakladnika?

Analiza beletrističkih prijevoda na hrvatski jezik iz Hrvatske nacionalne bibliografije

Sažetak

Jedna je od zadaća Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu izrada nacionalne bibliografije. Niz A tekuće bibliografije primarno sadrži knjige opisane temeljem obveznih primjeraka koje su nakladnici zakonski dužni dostaviti Knjižnici. Ova je nacionalna bibliografija dostupna u elektroničkom izdanju i upravo će ono biti polazištem istraživanja u radu. Temom su rada prijevodi beletristike, odnosno lijepe književnosti, na hrvatski jezik. U analizu će se uključiti bibliografski zapisi iz triju cjelovito obrađenih godina u bibliografiji – 2013, 2014. i 2015. godine. Zapisi će se promatrati prema UDK kazalu u čijoj se klasifikacijskoj shemi nalazi kategorija književnosti koja će biti glavnim polazištem u analizi. U istraživanju će se obraditi svi zapisi beletristike iz skupine 82, a koji su prijevodi pojedinih stranih djela na hrvatski jezik. Cilj je ovoga rada dobiti realnu sliku o broju izdanih prijevoda u Republici Hrvatskoj, otkriti koji su najčešći jezici prevođenja, koji su autori najzastupljeniji te o kojim je književnim vrstama uglavnom riječ. Proučit će se i koliko recepcija pojedinih djela utječe na njihovu aktualnost i recentnost u prevođenju, koliki je vremenski odmak objave prijevoda od objave izvornika te tko su najčešći prevoditelji, a tko nakladnici u analiziranim bibliografskim jedinicama.

Ključne riječi: tekuća bibliografija, hrvatska nacionalna bibliografija, lijepa književnost, prijevodi književnosti na hrvatski jezik, prevođenje.

The analysis of the translations of belles-lettres to Croatian language from the Croatian national bibliography

Summary

One of the tasks of the National and University Library in Zagreb is to create the national bibliography. A series of current bibliographies primarily contain books depicted on the basis of mandatory copies that publishers are legally obliged to submit to the Libraries. This national bibliography, which is available in an electronic edition, will be the starting point of the research in the thesis. The subjects of the work are the translations of belles-lettres, or fiction, into the Croatian language. The analysis will include bibliographic records from three full years in the bibliography – 2013, 2014. and 2015. The records will be observed according to the UDK index, in whose classificational scheme category literature is installed – and that is precisely what will be the starting point of the analysis. The research will deal with all of the records from the group 82, which includes translations of foreign works into Croatian language. The goal of this paper is to get a realistic picture of the number of published translations in the Republic of Croatia, as well as to find out which are the most common languages from which the texts have been translated in the first place. Also, the aim is to find out which are the most prominent authors and which literary types it mostly concerns. The problem of the scale in which the reception of individual works influences their actuality and recentness in translation will also be dealt with, as well as the time lag between the publication of the original piece and the translations. Furthermore, the answer to the question who the most common translators and publishers in the analyzed bibliographic units are will be answered.

Keywords: current bibliography, Croatian national bibliography, belles-lettres, fiction, literary translations into Croatian, translation.

Literatura

- ANDERSON, Dorothy (1977) *The Role of the National Bibliographic Centre*. Library trends 25. Str. 645-663. Dostupno i na:
<https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/8764/library..?sequence=2>.
- BONAČIĆ, Mirjana (1999) *Tekst diskurs prijevod. O poetici prevođenja*. Split: Književni krug.
- HORVAT, Aleksandra (1999) *Nacionalna tekuća bibliografija u službi Univerzalne decimalne kontrole*. http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/nac_tekuca_bibl.htm.
- Hrvatska enciklopedija. *Bibliografija*.
<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=7459>.
- Hrvatska enciklopedija. *ISBD*. <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=27888>.
- IFLA. *More about IFLA*. <https://www.ifla.org/about/more>.
- IFLA (1998) *The final recommendations of the International Conference on National Bibliographic Services*. <https://www.ifla.org/archive/ubcim/icnbs/fina.htm>.
- JURIĆ VUKADIN, Lidija (2014) *Skraćeno izdanje Univerzalne decimalne klasifikacije*. Vjesnik bibliotekara Hrvatske 57, 1/3. Str. 437-448.
- LEŠČIĆ, Jelica (2004) *Kazala i hrvatske nacionalne bibliografije*. Vjesnik bibliotekara Hrvatske 47, 3-44. Str. 119-130.
- LEŠČIĆ, Jelica (2012) *Univerzalna decimalna klasifikacija. Priručnik za knjižničare i shema za narodne knjižnice*. Zagreb: Dominović.
- LOGAR, Janez (1973) *Uvod u bibliografiju. Teorijski osnovi bibliografije. Istorija bibliografije. Pregled bibliografija. Bibliografija u Jugoslaviji*. Sarajevo: Svjetlost.
- MIKŠIĆ, Vanda (2011) *Interpretacija i prijevod. Od potrage za poetičkim učincima do poetike prevođenja*. Zagreb: Meandarmedia.
- Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. *Hrvatske bibliografije*.
<http://stari.nsk.hr/DigitalLib.aspx?id=76>.
- Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu (2012) *Niz A – knjige*.
<http://www.nsk.hr/niz-a-knjige>.
- Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu. *Obvezni primjerak*.
<http://stari.nsk.hr/Service.aspx?id=64>.
- Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu (2009) *Upute za klasifikaciju književnosti prema Univerzalnoj decimalnoj klasifikaciji u Nacionalnoj i sveučilišnoj*

knjižnici u Zagrebu. Dostupno na: <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/04/upute-za-klasifikaciju.pdf>.

- Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu (2011) *Omeđene publikacije, integrirajuća građa i nakladničke cjeline. Priručnik za katalogizaciju*. Dostupno na: http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/02/omedene-publikacije_final_zadnja.pdf.
- Proleksis enciklopedija. *Knjižnična građa*. <http://proleksis.lzmk.hr/53707>.
- RADOVČIĆ, Marija i Ana BARBARIĆ (2013) *ISBD – od prošlosti k budućnosti*. Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 4. Str. 203-226.
- SEČIĆ, Dora i Vesna TURČIN. *Nacionalna i sveučilišna biblioteka u Zagrebu. Realizacija knjižnice s dvojnomo funkcijom*. <http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/nsbst.htm>.
- SOLAR, Milivoj (1997) *Teorija književnosti*. Zagreb: Školska knjiga.
- STOJNIĆ, Mila (1980) *O prevođenju književnog teksta*. Sarajevo: Svjetlost.
- VERONA, Eva. *Univerzalna bibliografska kontrola i međunarodno ujednačavanje kataložnih postupaka*. Dostupno na: <http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/verona.htm>.
- VERONA, Eva (1983) *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Drugi dio: Kataložni opis*. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008 (pretisak).
- VERONA, Eva (1986) *Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Prvi dio: Odrednice i redalice*. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009 (pretisak).
- Wikipedija. *IFLA*. <https://hr.wikipedia.org/wiki/IFLA>.
- Znanje. *Između crvenog i crnog*. <http://znanje.hr/proizvod/izmedu-crvenog-i-crnog>.